

Sidas budgetunderlag 2004

2003-02-20

Regeringen
Utrikesdepartementet
103 39 STOCKHOLM

Diarienummer:
2003-0487

Er ref:

BUDGETUNDERLAG FÖR ÅR 2004

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Sida, överlämnar härmed budgetunderlag för 2004-2006 med förslag om inriktning och finansiering av det framtida utvecklingssamarbetet.

Budgetunderlaget har beslutats vid styrelsens sammanträde den 14 februari 2003. I den slutliga handläggningen har även ekonomichef Marie Ottosson deltagit.

Staffan Herrström
Tf Generaldirektör

Sten Ström
Föredragande

Sidas budgetunderlag 2004

1. Några viktiga förutsättningar	3
1.1 Utgångspunkter och förutsättningar	3
1.2 Ekonomisk tillväxt och fattigdomsminskning	4
1.3 Konflikter och fattigdomsminskning	6
2. Sidas förslag	7
2.1 Förslag till anslag som Sida disponerar – översikt	8
2.2 Fördelning på verksamhetsgrenar	8
3. Bilateralt utvecklingssamarbete per delpost	9
3.1 Afrika	9
3.2 Asien	12
3.3 Latinamerika	14
3.4 Europa	16
3.5 Globala utvecklingsprogram	18
3.5.1 Demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter	19
3.5.2 Sociala sektorer	20
3.5.3 Infrastruktur, näringsliv, urban utveckling och finansiella system	20
3.5.4 Miljö och naturbruk	21
3.5.5 Forskning	22
3.5.6 Internationella utbildningsprogram	23
3.5.7 IT för utveckling	23
3.5.8 Utvärdering och internrevision	23
3.5.9 Kompetensutveckling för utvecklingssamarbete	24
3.5.10 Organisations- och metodutveckling i vissa av FN:s utvecklingsorgan	24
3.5.11 Metodutveckling	24
3.6 U-krediter	24
3.7 Enskilda organisationer	25
3.8 Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande	26
3.9 Ekonomiska reformer	27
3.10 Information	29
4. Multilateralt bistånd	30
4.1 Övrigt multilateralt samarbete	30
5. Samarbetet med Central- och Östeuropa	30
5.1 Samarbetets inriktning	31
5.2 Samarbetets omfattning	34
5.3 Verksamhet i kandidatländerna	35
5.4 Verksamhet i övriga länder i Central- och Östeuropa	36
6. Fredsfrämjande insatser	36
7. Sidas förvaltning	37
7.1 Sidas förvaltningsanslag	37
7.2 Administration av samarbetet med Central- och Östeuropa	39
7.3 Projekt- och programpersonal, finansierade från anslagen 8.1 och 9.1	40
8. Övrigt	41
8.1 Anslag totalt (2003 års prisnivå)	41
8.2 Låneram för anläggningstillgångar	41
8.3 Kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret	42
8.4 Anslagssparande och -kredit	42
8.5 Bemyndigande – ekonomiska förpliktelser	43
8.6 Bemyndigande – garantier	44
8.7 Utgiftsbegränsningar	44
9 Förslag till beslut	46
Bilaga 1: Förkortningar	48

Tabellförteckning: avsnitt

1	Förslag till anslag som Sida disponerar, löpande priser (översikt)	2.1
2	Matris anslagsstruktur/verksamhetsgrenar 2004	2.2
3	Nyckeltal avseende utvecklingssamarbetet, delposten Afrika	3.1
4	Nyckeltal avseende utvecklingssamarbetet, delposten Asien	3.2
5	Nyckeltal avseende utvecklingssamarbetet, delposten Latinamerika	3.3
6	Nyckeltal avseende utvecklingssamarbetet, delposten Europa	3.4
7	Relation mellan biståndsanslag och förvaltningsresurser	7.1
8	Förslag till anslag som Sida disponerar, fasta priser (2003 års nivå)	8.1
9	Investeringar och lån i Riksgäldskontoret	8.2
10	Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser, biståndssamarbetet	8.5
11	Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser, östsamarbetet	8.5

Diagramförteckning:

1	Delposten Afrikas fördelning på verksamhetsgrenar 2004	3.1
2	Delposten Asiens fördelning på verksamhetsgrenar 2004	3.2
3	Delposten Latinamerikas fördelning på verksamhetsgrenar 2004	3.3
4	Delposten Europas fördelning på verksamhetsgrenar 2004	3.4
5	Delposten Globala utvecklingsprogramms förd på verks.grenar 2004	3.5
6	Utveckling av anslaget till Central- och Östeuropa	5.2
7	Sidas anslagssparande 1995–2004	8.4
8	Utveckling av Sidas reservationer, biståndssamarbetet	8.7
9	Utveckling av Sidas reservationer, östsamarbetet	8.7

1. Några viktiga förutsättningar

1.1 Utgångspunkter och förutsättningar

Under det år som gått har Sida i två särskilda regeringsskrivelser framfört synpunkter på områden som är av strategisk betydelse för verksamheten. I april 2002 överlämnade Sida på regeringens uppdrag en studie som mot bakgrund av biståndets volymökningar analyserade Sidas administrativa kapacitet och behov av resurser framöver¹. Därefter, i september 2002, överlämnade Sida sitt svar på den utvecklingspolitiska utredning som presenterades av Kommittén om Sveriges politik för global utveckling (Globkom). Synpunkter lades visserligen på vissa enskilda förslag men utredningens anslag och huvudinriktning välkomnades. Särskilt uppskattades fokuseringen på fattigdom, den starka betoningen av ansvars- och samordningsfrågor samt utredningens slutsats att en ökad geografisk fokusering av utvecklingssamarbetet är nödvändig.

Sidas budgetunderlag för 2004 går inte på djupet i frågor som Sida redan yttrat sig om i nämnda sammanhang. Innehållet påverkas vidare av att innehållet i vårens utvecklingsproposition ännu är okänt. Att ett vänteläge råder påverkar dock inte Sidas verksamhetsutveckling, som kan ta avstamp i ett antal kända förutsättningar.

En första utgångspunkt för svensk politik och svenskt utvecklingssamarbete, och därmed för Sidas verksamhet, är FN:s millenniedeklaration och de millennieutvecklingsmål som Sverige ställt sig bakom.

En andra, och nära relaterad premiss är att ett mångdimensionellt fattigdomsmål står i centrum för svenskt utvecklingssamarbete. Sida noterar att Globkom angav fattigdomsbekämpning som huvudmålet för biståndet inom ramen för en framtida svensk politik för global utveckling.

En tredje utgångspunkt är samarbetsländernas ansvar för sin egen utveckling och att Sidas roll är att stödja ländernas egna utvecklingsansträngningar. De fattigdomsstrategier som många samarbetsländer tagit fram är en viktig vägledning för det svenska utvecklingssamarbetet och fungerar också som en plattform för givarsamordning.

En fjärde förutsättning som Sida har att utgå från är att biståndsvolymer fortsatt kommer att öka. Det råder en bred politisk enighet om att Sverige åter ska uppfylla en procentmålet och den pågående stegvisa rörelsen i denna riktning förväntas fortsätta. Styrelsen utgår från att de kommande anslagsökningarna inte kommer att innebära någon väsentlig förändring i proportionerna mellan det bilaterala och det multilaterala samarbetet. Något konkurrensförhållande råder inte mellan dessa samarbetsformer. Med sina respektive komparativa fördelar stödjer och kompletterar de varandra. Erfarenheterna från det bilaterala samarbetet har exempelvis visat sig ha stort värde för arbetet i multilaterala sammanhang.

Utifrån dessa förutsättningar har Sida i sina strategiska prioriteringar 2003–2005 speciellt uppmärksammat fyra områden. *Arbetet med att bekämpa fattigdom* fokuseras ytterligare genom det förhållningssätt för fattigdomsbekämpning ("Perspectives on Poverty") som arbetats fram. Detta dokument kommer att fungera som ett sammanhållande tanke- och analysstöd för samtliga Sidas medarbetare. Samtidigt prioriteras genomförande av den *fältvision* vars uttalade mål är att göra hela Sidas organisation och verksamhet mer fältorienterad (och således uttrycker en "Sida-vision"). Utmaningen som ligger i de ökande anslagen

¹ "Sidas kapacitet 2003-2005" daterad 2002-04-24 (dnr 2002-1672)

möts genom nyttjande av *effektiva biståndsformer som minskar kraven på administration*, något som även gagnar Sidas samarbetspartners. Slutligen kommer *genomförandet av en förnyad utvecklingspolitik* att prioriteras så snart riksdagen beslutat om utvecklingspropositionen.

Utöver ovan kommer ett antal frågor som lyfts fram i tidigare års budgetunderlag att fortsatt prioriteras. Det gäller exempelvis områden som IT, handel och hiv/aids där Sida har etablerat strukturer och former för fortsatt hantering.

De ökande biståndsvolymererna förbättrar Sveriges möjligheter att kunna bidra till minskad fattigdom i världen. Sida står väl rustat att hantera de ökande anslagen med bibehållen eller ökad kvalitet tack vare det medvetna metodarbete som bedrivits under senare år. Särskilt fokus har lagts på givarsamordning, programstöd, sektoriell fokusering och på ökad anpassning av landstrategiprocesser till de specifika behoven. Sida har också satsat på en aktiv hantering av insatsportföljen genom större avtalsvolym, längre avtalsperioder och färre insatser. I Sidas årsredovisning för 2002 redovisas de framsteg som gjorts i flera av dessa avseenden.

För att förändringsarbetet ska leda till ett bättre och effektivare bistånd krävs att förutsättningarna stödjer detta arbete. Sida har tidigare lyft fram betydelsen av geografisk fokusering, av flexibilitet och av resurser som möjliggör en ytterligare fältorientering av verksamheten. Genom en ny anslagsstruktur, ökade omfördelningsmöjligheter och möjligheter att sakanslagsfinansiera delar av fältverksamheten har statsmakterna under senare år underlättat för Sida att genomföra sitt uppdrag.

I detta budgetunderlag återkommer de förslag om ytterligare ändringar i anslagsstrukturen och om förstärkningar av förvaltningen som lades fram i Sidas kapacitetsstudie. Styrelsen pekar även på behovet av en ny besluts- och handläggningsordning för stödet till ekonomiska reformer samt på behovet av utökade möjligheter att sakanslagsfinansiera fältverksamheten. Styrelsen understryker också än en gång betydelsen av en geografisk fokusering på basis av de resonemang och i enlighet med de slutsatser som fördes fram i skrivelsen om Sidas kapacitet. Frågan om geografisk koncentration förväntas bli behandlad i vårens utvecklingsproposition. Eftersom propositionens innehåll ännu inte är känt baseras förslagen som görs i detta budgetunderlag på att nuvarande geografiska splittring består.

En hållbar fattigdomsminskning kräver åtgärder på flera plan. En rad politiska, ekonomiska, sociala och institutionella faktorer måste förmås att samverka på ett positivt sätt. Listan på kritiska faktorer är lång och inbegriper bl a utbildning och hälsa, fred och demokrati, fungerande institutioner, inhemsk tillväxtpolitik, handel, investeringar, och hållbar hushållning med naturresurser. Sida fäster i årets budgetunderlag särskild uppmärksamhet på två nödvändiga, om än inte tillräckliga förutsättningar för att de millennieutvecklingsmål som Sverige ställt sig bakom ska kunna nås: ekonomisk tillväxt och fred.

1.2 Ekonomisk tillväxt och fattigdomsminskning

För att fattiga människor och länder ska kunna förbättra sin välfärd krävs en ekonomisk tillväxt baserad på ett hållbart utnyttjande av naturresurser. Världsbankens beräkningar gör gällande att det krävs en samlad årlig per capitatillväxt på 3,6% för att nå millennieutvecklingsmålet om att halvera andelen extremt fattiga i världen mellan 1990 och 2015. Annorlunda uttryckt behövs en dubbelt så hög tillväxttakt som under 90-talet. En sådan utveckling är möjlig. Globalt sett har betydande framsteg ägt rum.

Mellan regioner, mellan länder och inom länder växer emellertid klyftorna. I Afrika söder om Sahara är utvecklingen (eller snarare bristen på utveckling) särskilt alarmerande. Detta är inte minst en följd av hiv/aids-epidemins katastrofala omfattning och spridningstakt. Även i de fattigare delarna av det forna Sovjetunionen ger utvecklingen anledning till oro.

I Sydasiien minskar visserligen andelen fattiga i befolkningen, men alltför sakta. I Latinamerika sjönk andelen fattiga under 90-talet, en trend som dock bröts i samband med de senaste årens ekonomiska kris. De största framstegen har gjorts i Öst- och Sydostasien.

Sätter man sökarljuset på enskilda länder inom regioner framstår mönstren som än mer komplexa. På samtliga kontinenter finns det länder som gjort stora framsteg, men också länder där utvecklingen gått i fel riktning. Att följa utvecklingen på global nivå är således inte tillräckligt. Millenniemålen måste regionaliseras, inte bara vad gäller uppföljning (vilket redan sker), utan också vad gäller insatser och åtgärder. Ett ännu större fokus måste läggas på de fattigaste länderna.

Den effektivitet med vilken ekonomisk tillväxt minskar materiell fattigdom varierar starkt mellan länder. Det är inte bara takten i den ekonomiska utvecklingen som är av betydelse utan även dess struktur och kvalitet. För att ekonomisk tillväxt med kraft skall kunna minska fattigdom krävs en bred tillväxt som skapar sysselsättnings- och inkomstmöjligheter för de fattiga. Möjligheterna för de fattiga att integreras i den ekonomiska utvecklingen hör nära samman med hur jämn resurs- och inkomstfördelningen är i samhället.

I samband med de senaste två årens utvecklingskonferenser har Sida lyft fram de samband som finns mellan utveckling och fattigdomsbekämpning och investeringar i hälsa respektive utbildning. Dessa samband går i bägge riktningar. Samtidigt som tillväxt skapar resurser som möjliggör satsningar inom hälsa och utbildning så är friska och utbildade människor en förutsättning för tillväxt och fattigdomsminskning. Andra aspekter av betydelse är rättssäkerhet, demokrati, jämställdhet, respekt för mänskliga rättigheter och tillgång till social trygghet. En viktig aspekt är också utvecklingens hållbarhet; en långsiktig minskning av fattigdom förutsätter att den ekonomiska tillväxten är miljömässigt hållbar.

En betydande del av Sidas verksamhet är inriktad på att skapa förutsättningar för fattigdomsinriktad ekonomisk tillväxt (*pro-poor growth*). Denna fråga spelar en central roll i *Perspectives on Poverty*. Tillväxt och fattigdom är också det tema som valts för den utvecklingskonferens, som hålls 2003 i Sidas regi.

I detta sammanhang vill styrelsen fästa uppmärksamheten på vikten av att utveckla det privata näringslivet i samarbetsländerna. Sidas insatser för uthållig ekonomisk tillväxt genom utveckling av näringslivet tar särskilt fasta på behovet av att förbättra förutsättningarna för företagande. Det svenska stödet inbegriper utveckling av de institutionella ramverk, som är nödvändiga för att marknadsekonomier ska fungera sunt och för att utvecklingen även skall komma de fattiga och svaga i samhället till del. Uppbyggnad av finansiella marknader som effektivt förmår kanalisera sparande till produktiva investeringar och ge entreprenörer och små och medelstora företag förbättrade kreditmöjligheter, liksom mikrofinansmöjligheter för fattiga i städer och på landsbygd är viktiga komponenter. Sida bidrar också till utveckling och diversifiering av ekonomin på landsbygden liksom till uppbyggnad av nödvändig fysisk infrastruktur och till kompetens- och teknikutveckling på branschnivå.

Sidas stöd till samarbetsländernas förmåga att aktivt och på lika villkor delta i globaliseringen av världsekonomin innefattar handelsbefrämjande insatser på nationell nivå men handlar också om att stärka kapaciteten och förmågan i länderna att förhandla i ekonomiska, handelspolitiska och jordbrukspolitiska frågor på det internationella planet. Det småskaliga jordbrukets utveckling begränsas inte bara av diskriminerande handelsregler, tullmurar etc, utan också av bristande interna förutsättningar för produktion, handel och investeringar.

Sida avser nu att ytterligare utveckla sitt synsätt och sina arbetsmetoder inom dessa områden bl a mot bakgrund av flera utvärderingar av stödet till näringslivsutveckling. För närvarande pågår ett arbete med nya policier för utveckling av den privata sektorn, för handelsfrågor och för mikro-finans. Dessa har relevans såväl för traditionell industri- och

småföretagarverksamhet som för landsbygdsutveckling och den informella sektorn. Ambitionen är att Sida på detta sätt – utifrån den breda syn på utveckling och fattigdom som *Perspectives on Poverty* ger uttryck för – ska ta ett mer samlat grepp kring samspelet mellan näringslivsutveckling, ekonomisk tillväxt och minskad fattigdom.

1.3 Konflikter och fattigdomsminskning

Förekomsten av konflikter är ett grundläggande utvecklingshinder i kampen mot fattigdom, något som enligt Sidas mening inte uppmärksammades tillräckligt i Globkoms resonemang och förslag. Väpnade konflikter har under de senaste årtiondena alltmer tagit formen av inomstatliga konflikter. Vid denna typ av konflikter, som ofta handlar om vem som ska bestämma över nyttjandet av begränsade resurser, drabbas civilbefolkningen särskilt hårt. Det finns ett mycket tydligt ömsesidigt samband mellan fattigdom, ojämlikhet, maktlöshet, hopplöshet och förtryck å ena sidan och väpnad konflikt å den andra. Hälften av de minst utvecklade länderna (MUL-länderna) och åtta av världens tio fattigaste länder har de senaste tjugo åren drabbats av väpnade konflikter.

Förebyggande och hantering av konflikter, liksom stöd till återuppbyggnad efter konflikter, har blivit en alltmer angelägen del av det svenska utvecklingssamarbetet. Främjande av fred förebygger fattigdom. Rätt insats vid rätt tidpunkt, något som ställer krav på organisatorisk och budgetmässig flexibilitet och kapacitet, ger ofta mycket stor utdelning.

År 2001 befann sig tre fjärdedelar av Sveriges viktigare samarbetsländer i en postkonfliktsituation eller i väpnad konflikt. Ytterligare länder präglas dessutom av sårbarhet för framtida konflikter. Det gäller flertalet av de länder på Balkan och i det forna Sovjetunionen med vilka Sida bedriver utvecklingssamarbete. Det gäller också länder i Afrika och Asien, de kontinenter som idag är hårdast drabbade av väpnade konflikter. Under det senaste året är det kraftigt ökade utvecklingssamarbetet med Afghanistan liksom insatserna i Östtimor exempel på hur det blir möjligt att övergå från humanitärt bistånd till långsiktigt rehabiliterings- och utvecklingssamarbete när en konflikt upphör.

För att nya våldsspiraler skall förebyggas är det viktigt att dessa processer aktivt söker hantera grundorsakerna till tidigare konflikter. I länder som Sudan, Demokratiska Republiken Kongo och Guinea-Bissau har Sida under de senaste åren engagerat sig i program för demobilisering, avvapning och re-integrering av före detta soldater (inklusive barnsoldater). Detta är ett led i att främja fred och därmed bekämpa fattigdom.

Antalet Sidastödda insatser som direkt syftar till att hantera konflikter och bygga fred ökade med drygt 60% under 2000–2001 jämfört med de två närmast föregående åren. Totalt uppgick dessa insatser till 640 miljoner kronor. De genomfördes inom tre huvudområden: främjande av dialog, främjande av säkerhet samt främjande av strukturell stabilitet (hantering av grundorsaker till konflikter). De flesta insatserna äger rum efter det att konflikter upphört eller, i vissa fall, under pågående konflikt. Förebyggande arbete är nödvändigt inte bara i post-konfliktsituationer utan också i länder som inte tidigare drabbats men där risken framstår som hög.

Inför framtiden har Sida ambitionen att ytterligare stärka konfliktperspektivet i utvecklingssamarbetet. Som ett led i detta genomförs ett omfattande metodutvecklingsarbete och under 2003–2004 kommer Sidas ”Strategi för konflikt hantering och fredsbyggande” att revideras. Att Sida går från att arbeta *i* konflikter till att arbeta *med* konflikter ställer ökade krav på analys av de effekter (positiva såväl som negativa) som biståndet kan ha på konflikt dynamiken i samarbetsländer. Det ställer också ökade krav på analys av grundläggande konfliktorsaker och på ett aktivt sökande efter möjligheter varigenom utvecklingssamarbetet kan bidra till konfliktförebyggande eller till fred i redan drabbade länder. Det innebär vidare att ett konfliktperspektiv i allt större utsträckning kan komma att behöva appliceras på t ex infrastruktursatsningar, tillväxtfrågor, demokrati och mänskliga rättigheter.

2. Sidas förslag

Sidas viktigaste finansieringskällor består i tre anslag från utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. Härav är anslaget till biståndsverksamhet (anslag 8:1.) det största. Det avser i huvudsak transfereringsverksamhet och avräknas mot biståndsramen. Från 2001 övertog Sida dispositionsrätten till en växande del av anslagsposten *Multilateralt utvecklingssamarbete* (8.1.1) från Regeringskansliet (UD). Från och med regleringsbrevet för 2003 har emellertid endast medel för mindre stöd inom det multilaterala samarbetet tilldelats Sida medan UD återfått stödet till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet. Detta förklarar den stora skillnaden mellan utfallet 2002 och prognos för 2003 i tabellen nedan. Styrelsen har i sitt förslag till anslag för 2004–2006 utgått från denna ändrade ordning.

I fråga om anslagsposten för *bilateralt utvecklingssamarbete* (8.1.2) speglar styrelsens förslag en i huvudsak oförändrad ordning beträffande indelning i delposter och belopp för respektive delpost. Förslaget utgår från den kraftiga höjning av biståndsramen, som aviserats i budgetpropositionen. Det innebär en blygsam ökning av den bilaterala anslagspostens andel av anslaget för internationellt utvecklingssamarbete. I förhållande till styrelsens förslag i BU 2003 har förslaget för år 2005 sänkts något på grund av att enprocentmålet antas bli nått först 2006. Vad avser fördelningen mellan delposterna föreslår Sida att delposten Afrikas andel ökar och att andelen för delposten för Globala utvecklingsprogram minskar. För övriga delposter föreslås en ökningstakt i proportion till anslagsökningen.

Beträffande stöd till ekonomiska reformer (delpost 9) gäller i dag att beloppet inte ställs till Sidas disposition i regleringsbrevet utan först efter särskilda regeringsbeslut under året. Styrelsen har, liksom tidigare år, valt att ändå lämna förslag till belopp för denna delpost. Emellertid anser styrelsen att den nuvarande handläggningsordningen bör ändras och att medel i vissa fall bör tilldelas Sida under respektive regiondelpost. Denna fråga behandlas i avsnitt 3.9. Från och med 2003 har en ny delpost, Europa till regeringens disposition, inrättats. Styrelsen avstår från att lämna några förslag beträffande denna verksamhet.

I fråga om anslaget för Sidas *förvaltningsutgifter* (8:2) har Sida lämnat förslag om ändringar till regeringen under 2002. Styrelsen behandlar denna fråga i avsnitt 7 men har i väntan på direktiv från regeringen avstått från att låta förslaget speglas i de belopp som föreslås.

Det tredje större anslaget avser *samarbete med Central- och Östeuropa* (9:1.1) som behandlas i avsnitt 5. Utgifterna under detta anslag avräknas inte mot biståndsramen. Utöver dessa anslag ställer regeringen normalt medel till Sidas disposition i regleringsbrevet för en mindre del av anslaget Fredsfrämjande verksamhet (5:6.3) varför även detta anslag kort behandlas i budgetunderlaget (avsnitt 6).

Sida verkar i en snabbt föränderlig miljö och har stort behov av flexibilitet för att tilldelade medel skall kunna användas så effektivt och ändamålsenligt som möjligt. Detta gäller inte minst den humanitära verksamheten. Liksom i budgetunderlaget för 2003–2005 föreslår styrelsen därför att Sida tilldelas ramanslag för såväl biståndsverksamheten som för samarbetet med Central- och Östeuropa från och med 2004. Möjligheten att överföra oförbrukade medel till följande år bör vara obegränsad och anslagskrediten uppgå till 5% av tilldelat belopp.

2.1 Förslag till anslag som Sida disponerar – översikt

Tabell 1 – Löpande priser

i miljoner SEK	2002 Utfall	2003 Prognos	2004 Förslag anslag	2005 Förslag anslag	2006 Förslag anslag
1 Afrika	2 648	2 724	3 650	4 200	4 700
2 Asien	1 355	1 820	1 970	2 135	2 350
3 Latinamerika	809	811	1 000	1 075	1 150
4 Europa	790	820	1 020	1 060	1 100
5 Globala utvecklingsprogram	1 293	1 400	1 420	1 475	1 530
6 U-krediter	93	722	680	690	700
7 Enskilda organisationer	896	944	1 200	1 275	1 350
8 Humanitärt bistånd	1 229	1 109	1 460	1 480	1 500
9 Ekonomiska reformer	514	875	880	940	1 000
10 Information	58	60	70	70	70
8:1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete	9 685	11 285	13 350	14 400	15 450
8:1. Multilateralt utv samarbete 1	1 192	107	85	90	95
1 Kandidatländer	215	230	185	90	50
2 Ryssland, Ukraina, Vitryssland	347	350	415	510	550
9:1.1 Samarbete med Central- och Östeuropa	562	580	600	600	600
5.6.3 Fredsfrämjande	20	29	30	30	30
8:2 Biståndsförvaltning	464	521	540	565	590
SUMMA	11 923	12 522	14 605	15 685	16 765

Not: Utgifterna 2002 och 2003 finansieras såväl av nya anslag som av ianspråktaga reservationer. För 2004–2006 anges beräknade nya anslag. I avsnitt 3.1–6 nedan visas i en tabell respektive års anslag samt verkligt eller prognostiserat utfall för varje delpost.

2.2 Fördelning på verksamhetsgrenar

Sida har nio verksamhetsgrenar inom politikområde 8 Internationellt utvecklingssamarbete. De har modifierats något jämfört med förslaget 2001 från arbetsgruppen MÅRS (Mål- och resultatstyrning av Sida) med deltagare från UD och Sida. Samtidigt gjordes en översyn av anslagsstrukturen.

I följande tabell visas hur Sidas anslag för utvecklingssamarbete beräknas bli fördelat på verksamhetsgrenar år 2004. Beloppen summeras till årets beräknade anslag. Utöver 2004 års anslag beräknar Sida att kunna disponera ett mindre belopp som reservationer från tidigare år. En fördelning av prognostiserat utfall skulle därför ge något annorlunda belopp, men eftersom reservationerna beräknas bli små är skillnaden obetydlig.

Inom politikområde 9 Samarbete med Central- och Östeuropa skall Sida sedan 2002 redovisa på fem verksamhetsgrenar i årsredovisningen. I budgetunderlaget skall dock inte någon beräkning lämnas. Eftersom verksamhetsgrenen fredsfrämjande verksamhet tillhör politikområde 5 (Utrikes- och säkerhetspolitik) saknas även den i tabellen.

Tabell 2: Matris anslagsstruktur/verksamhetsgrenar år 2004
(mkr löpande priser)

Verksamhetsgrenar 2004		Demokrati o MR	Sociala sektorer	Infrastruktur, näringsliv och urban utv.	Naturbruk och miljöskydd	Ekonomiska reformer	Enskilda organisationer	Humanitärt	Forskning	Övrigt	Totalt
1 Afrika		614	946	865	496			106	323	300	3 650
2 Asien		420	435	380	285			30	150	270	1 970
3 Latinamerika		390	180	170	80			30	100	50	1 000
4 Europa		202	197	419	145					57	1 020
5 Globala utvecklingsprogr		130	170	105	175				370	470	1 420
6 U-krediter				680							680
7 Enskilda organisationer							1 200				1 200
8 Humanitärt bistånd								1 460			1 460
9 Ekonomiska reformer						880					880
10 Information										70	70
Multilateral										85	85
Förvaltningsanslag		56	75	66	67	24	80	42	14	116	540
Total		1 812	2 003	2 685	1 248	904	1 280	1 668	957	1 418	13 975

Not: Förvaltningsutgifterna har fördelats på motsvarande sätt som i årsredovisningen för 2002.

3. Bilateralt utvecklingssamarbete per delpost

3.1 Afrika

Den ekonomiska marginaliseringen av Afrika söder om Sahara har ökat. Regionens andel av världshandeln har sjunkit till mindre än 1% och det internationella biståndet har minskat. För de icke oljeproducerande länderna motverkar fallande råvarupriser och minskade exportintäkter de positiva effekterna av liberalisering och skuldlättnadsprogram. En hållbar utveckling och halverad fattigdom till år 2015 fordrar en genomsnittlig årlig BNP-tillväxt om 7 %. En mer sannolik tillväxtökning är dock ungefär 3 %.

Hälften av Afrikas befolkning lever i extrem fattigdom. Inom länder och regioner råder dessutom oerhört ojämlika förhållanden; även i relativt rika länder i Afrika finns stor fattigdom. Ingen annan kontinent hyser en större andel fattiga. Indikatorer för undervisning och hälsovård visar samma bild.

Väpnade konflikter har fortsatt att prägla händelseutvecklingen i delar av Afrika. I Angola och Etiopien-Eritrea pågår dock fredsprocesser med positiva förtecken. Samtidigt går utvecklingen av demokrati och mänskliga rättigheter i Eritrea i fel riktning. Utvecklingen i Zimbabwe är fortsatt negativ vilket påverkar utvecklingsförutsättningarna i subregionen. Svältsituationen i Zimbabwe, Zambia, Malawi och Moçambique förstärker problembilden. Livsmedelssituationen på Afrikas horn är också allvarlig. Fredsprocesserna i Centralafrika har gjort betydande framsteg även om avgörande genombrott fortfarande saknas. Nyckeln till utveckling i Västafrika är fördjupad regional integration bl a på det ekonomiska området.

Samtidigt gör demokratin i Afrika landvinningar i formell mening. Militärkupper och enpartisystem ersätts i ökande utsträckning med allmänna val till parlamentariska församlingar. Det civila samhället och framväxten av intresseorganisationer spelar också en viktig roll i demokratiseringsprocessen. Oberoende media, modern informationsteknologi och forskning bidrar successivt till större öppenhet.

Hiv/aids fortsätter att sprida sig med förfärande hastighet, speciellt i södra Afrika. Över 30 miljoner människor i Afrika söder om Sahara bär på hiv-viruset. Spridningen tycks till viss del ha bromsats i östra Afrika och i vissa länder i Västafrika. Nu framträder allt tydligare konsekvenser av hiv/aids på ländernas ekonomier, hälsovårds- och utbildningssystem, och jordbruksproduktion. Hiv/aids kommer att bidra till att fattigdomen på kontinenten förvärras ytterligare.

För Afrika var konferensen i Johannesburg (WSSD) en framgång så tillvida att det satte fokus på Afrika och NEPAD (New Partnership for Africa's Development). Det internationella samfundet uttryckte sitt stöd för initiativet. Konceptet partnerskap mellan regeringar, näringslivet och civila samhället fick ett starkt stöd i den genomförandeplan som antogs för det fortsatta arbetet. NEPAD fortsätter att vara den plattform för afrikanska initiativ som kan leda till ekonomisk, politisk och social utveckling, och är i linje med de i FN förankrade millenniemålen.

Sidas roll

Utvecklingssamarbetet präglas av långsiktighet och koncentreras till länder med vilka ett omfattande samarbete redan bedrivs. Med fattigdomsbekämpning som övergripande mål skall nationella fattigdomsstrategier stödjas.

Befrämjande av ekonomisk tillväxt är centralt för det svenska utvecklingssamarbetet med Afrika. Hit hör bl.a. stöd till ekonomiska reformer, korruptionsbekämpning, kapacitetsuppbyggnad, näringslivsutveckling och handels- och sysselsättningsfrämjande insatser. Insatser för att främja fred, motverka hiv/aids samt insatser som uppmärksammar den snabba urbaniseringen ges hög prioritet.

Även när det gäller det regionala utvecklingssamarbetet fokuserar Sida på fattigdomsbekämpning. De främsta utmaningarna är här fred och att förebygga konflikter mellan länder. Ett sätt att göra detta är att söka lösningar för att skapa gemensam förvaltning av vatten- och andra naturresurser. Tillväxt på regional nivå främjas genom stöd till ekonomiskt samarbete och integration. För att regionens resurser skall utnyttjas väl bidrar Sida med stöd till gemensam infrastruktur mellan länderna. Detsamma gäller stöd till kompetensuppbyggnad i regionala nätverk.

Sida kommer även framöver att verka för ökad samverkan och harmonisering med andra givare under samarbetsländernas ledning. Detta gäller stöd till genomförande av nationella fattigdomsstrategier (PRS) såväl som stöd till sektorprogram och budgetstöd, m m.

Tabell 3: Nyckeltal avseende utvecklingssamarbetet, delposten Afrika1

	2000	2002	<i>Prognos</i>	
			2004	2006
Utgifter ² (mkr)	1 847	2 648	3 650	4 700
Antal länder (samarbete >15 mkr)	13	16	15	15
Antal fält (kontor)	13	15	15	15
Antal utsända	70	75	82	87
Antal landstrategier/riktlinjer	14	15	15	15

1) År 2000 enligt nu gällande anslagsstruktur

2) Utfall på anslag inkl reservationer

Utvecklingssamarbetets inriktning

Mot ovanstående bakgrund planeras ökad medelstillsdelning till länder där biståndspolitiska förutsättningar föreligger, däribland Etiopien, Kenya, Mali, Moçambique, Tanzania, Uganda och Zambia. I händelse av hållbar fred bör beredskap finnas för avgränsade insatser i Burundi och Demokratiska Republiken Kongo. Vad gäller Zimbabwe kommer Sverige att fortsätta att på ett aktivt sätt stödja insatser som stärker den demokratiska processen. Samarbetet med Namibia och Sydafrika trappas succesivt ner och styrs över mot andra samarbetsformer mellan länderna.

Regeringen har beslutat om en strategi för regionalt utvecklingssamarbete där kriterier för fattigdomsbekämpning på regional nivå identifierats. Mot den bakgrunden kommer samarbetet med Afrika söder om Sahara att öka. Partnerskapsavtal kommer att ingås med ett antal regionala mellanstatliga organisationer där det finns en värdegemenskap med Sverige.

Sverige är en av de bilaterala givare som under en längre tid och på ett tydligt sätt förordat samordnade programstöd. Detta arbete kommer att fortsätta under kommande år. Det är därför nödvändigt att Sida tillförs budgetresurser som möjliggör ett fortsatt aktivt och effektivt agerande. Detta synsätt kommer att drivas både bilateralt och multilateralt.

Inom ramen för regionala insatser planeras utökat stöd till kampen mot hiv/aids. Lake Victoriaprogrammet går in i sin andra treårsfas med väsentlig ökad medelsåtgång. Betydande stöd till NEPAD kan bli aktuellt.

Under 1990-talet minskade såväl det bilaterala som det multilaterala biståndsflödet till länderna söder om Sahara. Regionens andel av det svenska stödet sjönk. För att bryta den negativa trenden förordar styrelsen i enlighet med Skr 1997/98:122 en ökning av det regiondelposten Afrika till 3 650 MSEK under budgetåret 2004. En fortsatt ökning förutses för åren 2005 och 2006.

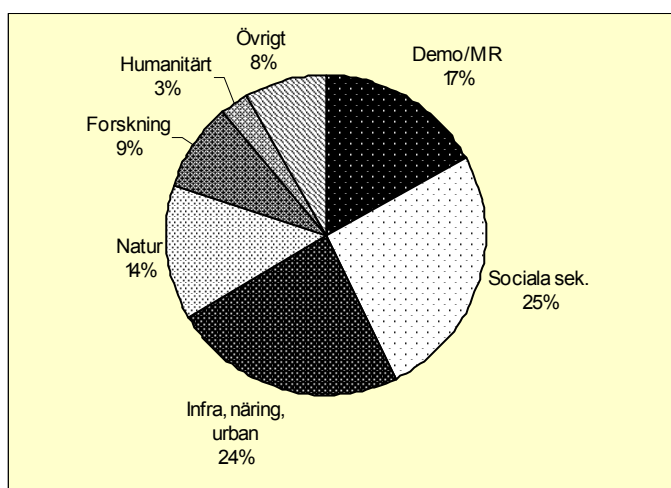

Diagram 1: Delposten Afrika 2004, fördelning på verksamhetsgrenar

Delposten 1. Afrika (milj kr)

			F ö r s l a g		
	2002	2003	2004	2005	2006
Anslag *	2 590	2 720	3 650	4 200	4 700
Utfall/ <i>prognos</i>	2 648	2 724			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

3.2 Asien

Två frågor framstår som ödesmättade för Asiens framtid, men i nuläget otillräckligt uppmärksammade: miljöproblemen och hiv/aids.

Johannesburgkonferensen gav handlingsmöjligheter, men knappast den starka styrning som Asiens snabbt försämrade miljö skulle behöva. De svaga resultaten i Kyotoprocessen riskerar att drabba Asien mycket hårt på sikt. Ingen annan region är mer känslig för klimatförändringar. Det närmaste decenniet blir avgörande för om Asien får en hiv/aids-epidemi av afrikanska proportioner. I Mellanöstern framstår de politiska konflikterna som särskilt ödesmättade, men även dessa har delar av sin bakgrund i naturresursfrågor (t ex vatten och olja)

Osäkerheten har ökat om Asiens förutsättningar att minska fattigdomen under de närmaste åren. Majoriteten av världens fattiga bor i Asien, i synnerhet i Sydasiens och Kina. Många av dessa ligger strax under eller strax över det "streck" på en dollar/dag som satts upp i millenniemålen.

Den ekonomiska tillbakagången drabbar Asien, om än kanske mindre än vissa andra delar av världen. Om de kärvare ekonomiska tiderna kommer att minska reformtaket är en öppen fråga.

Demokrati- och MR-bilden i Asien, som långsamt ljusnat under det senaste decenniet, hotas av terrorhändelserna och inte minst av det hårdare samhällsklimat som följer i deras spår. Situationen i Västbanken/Gaza till följd av den havererade fredsprocessen är ett slående exempel på att en utdragen konflikt kan leda till drastiskt ökad materiell fattigdom

och försämrade MR-situation. Det är oviss om den negativa trenden vad gäller respekt för mänskliga rättigheter och demokrati i Mellanöstern kommer att bestå.

Ett exempel på att ett negativt scenario inte måste dominera de närmaste åren är i nuläget fredsprocessen i Sri Lanka. Fattigdomen fortsätter vidare att minska i många asiatiska länder, inte minst i Vietnam. Fortsatta strategiska reformer, fredsstärkande processer och en annorlunda världskonjunktur kan snabbt ge en ljusare bild. Det gäller särskilt med en svängning inom t.ex. IT-sektorn, som är viktig för Asien. Den snabba decentraliseringsprocessen i en rad länder, bl a Indonesien, kan resultera i ökad demokrati och frisläppt kulturell, social och ekonomisk skaparkraft, men den kan också ge utrymme för ökad social oro och våld.

Sidas roll

Sverige kommer att fortsätta att spela en mångfacetterad roll i Asien, där nästan alla utvecklingssamarbetets former och instrument utnyttjas. Detta är naturligt i en region som sammanlagt utgör nästan halva världen och där Sida ibland är en stor och långsiktig aktör, men ibland endast agerar bilateralt i små samhällsnischer under en begränsad tid.

Tabell 4: Nyckeltal avseende utvecklingssamarbetet, delposten Asien¹

	2000	2002	<i>Prognos</i>	
			2004	2006
Utgifter ² (mkr)	1 091	1 355	1 970	2 350
Antal länder (samarbete >15 mkr)	10	11	16	17
Antal fält (kontor)	10	10	12	12
Antal utsända	31	36	43	45
Antal landstrategier/riktlinjer	10	15	15	15

1) År 2000 enligt nu gällande anslagsstruktur

2) Utfall på anslag inkl reservationer

Utvecklingssamarbetets inriktning

Fattigdomsmålets överordnade roll i svenskt utvecklingssamarbete och en analys av förutsättningarna att bidra till uppnåendet av millenniemålen motiverar ett betydande stöd till Asien i utvecklingssamarbetet 2004–06. En sådan utgångspunkt kräver i sin tur en starkare betoning än idag på tydligt fattigdomsbekämpande insatser med en stark genderdimension, framför allt i Sydostasien.

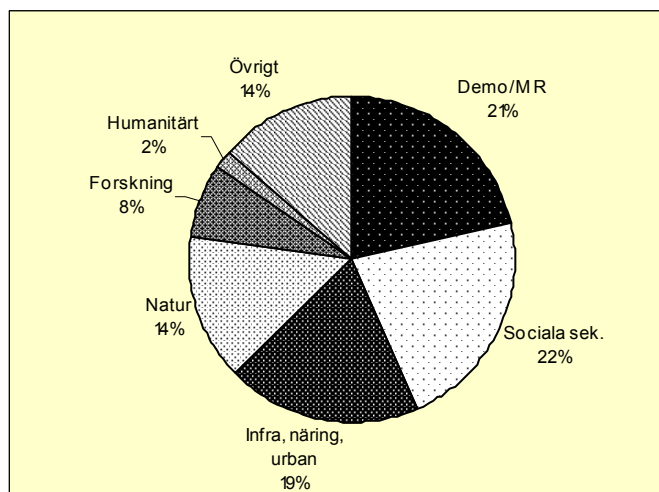
I de stora samarbetsländerna bör, enligt styrelsens mening, samarbetet fokuseras enligt två huvudlinjer:

- Ett katalytiskt inriktat samarbete i nischer, som dels är strategiska i ett fattigdomsperspektiv, dels lämpar sig för en förnyelseskäppande svensk roll inom reforminriktad, institutionsutvecklande och/eller demokratistärkande verksamhet.
- Samarbete genom några få, stora programstödsliknande och/eller samfinansierade insatser, där Sverige kan spela en viktig roll utan kapacitetskrävande arbete per utbetald krona. Ett exempel på samarbetspartner här är Asiatiska utvecklingsbanken.

Det fredsstärkande arbetet förutses förbli en viktig del av biståndet till länder i eller på väg ut ur konflikter. Strukturellt fredsstärkande insatser blir särskilt viktiga i länder som nyligen genomlidit allvarliga väpnade konflikter, t ex Afghanistan och Sri Lanka. Förbättrad givarsamordning är avgörande för ett effektivt arbete. Det fredsfrämjande arbetet söker gynna fredens intressenter. Nya vägar prövas i de låsta lägen som råder i bl a Mellanöstern, Burma och Nordkorea.

Styrelsen förordar av effektivitetsskäl en gradvis koncentration eller avveckling av verksamheten i de många asiatiska länder där Sverige är en liten aktör inom utvecklingssamarbetet. Det som därefter återstår för denna ländergrupp i det egentliga Asien bör hantearas med ett fåtal instrument inom ramen för ett enda, samlat förhållningssätt liknande det som utvecklats för Mellanöstern/Nordafrika (exklusive Västbanken/Gaza).

Diagram 2: Delposten Asien 2004, fördelning på verksamhetsgrenar

Delposten 2. Asien (milj kr)

			F ö r s l a g		
	2002	2003	2004	2005	2006
Anslag *	1 565	1 770	1 970	2 135	2 350
Utfall/ <i>prognos</i>	1 355	1 820			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

3.3 Latinamerika

Flertalet länder på kontinenten befinner sig i en kraftig konjunkturedgång. Sammanbrottet i den argentinska ekonomin påverkar inte minst grannländerna, men också den internationella konjunkturedgången och de låga råvarupriserna på bland annat kaffe bidrar till en generellt sett dyster ekonomisk bild. Sociala missnöjesyttringar, politikerförakt och tilltagande misstro mot de demokratiska institutionerna kan noteras i flera länder. Tillväxt- och fattigdomsindikatorerna under det gångna decenniet är en klar besvikelse. Det gäller också den ojämlika inkomstfördelningen, som dessutom visar en ökande trend. Studier som gjorts av förutsättningarna att nå millenniemålen visar att det i Latinamerika – mer än i andra regioner – krävs ett tillväxtmönster med gynnsammare fördelningsprofil.

I tre av Sveriges viktigaste samarbetsländer på kontinenten (Honduras, Bolivia och Nicaragua) tillträdde nya presidenter under 2002. I Nicaragua har regimskiftet inneburit väsentligt förbättrade förutsättningar för att stärka och reformera de för demokratin viktigaste institutionerna. Detta, liksom kraftiga åtgärder mot korruption bedöms påtagligt förbättra förutsättningarna för ett förtroendefullt utvecklingssamarbete. De nya presidenterna i Honduras och Bolivia väntas fortsätta tidigare regeringars relativt ambitiösa reformagendor. I Bolivia har nya politiska grupperingar, en av dem med bas i delar av landets urbefolkning, fått en kraftigt stärkt representation i parlamentet.

Förhandlingsprocessen mellan regering och guerillagruppen FARC i Colombia har havererat, med ett utökat militärt våld som konsekvens. En ny president har tillträtt och uttrycker fortsatta ambitioner att åstadkomma en fredlig lösning på konflikten, men landet rustar för krig med militärt stöd från USA.

I Guatemala finns ett långsiktigt svenskt åtagande att stödja fredsavtalens genomförande. Fredsprocessen måste dock bedömas som fortsatt skör. Eftersom 2004 blir ett valår kommer nödvändiga politiska överenskommelser knappast till stånd under detta år.

Sidas roll

I flera av länderna kombineras utvecklingssamarbetet med en hög svensk profil i policydialog, diplomatiskt arbete och givarsamordning. Det förutsätter en välutvecklad samverkan med övrig utrikesförvaltning, särskilt i länder där Sverige stöder fredsprocesser (Colombia och Guatemala). I sådana länder är FN-systemets roll särskilt viktig och multibiformen väljs ofta. Strategiska allianser med aktörer med större tyngd och/eller kompletterande kontaktyta eftersträvas, såväl med multilaterala som enskilda organisationer. Stor flexibilitet kan underlätta givarsamordning, särskilt i de mest biståndsberoende länderna (Nicaragua, Bolivia, Honduras). I dessa länder bör projektstöd ersättas av sektorprogramstöd och budgetstöd med koppling till ländernas fattigdomsstrategier, där så är möjligt. Den svenska dialogkapaciteten avseende fattigdomsfrågor bör stärkas, särskilt i fattigdomsstrategierna (PRS).

Insatsportföljens utvecklas i riktning mot större insatser och mer bistånd i programstödsliknande former.

I linje med Sidas vision för en mer fältorienterad organisation kommer ytterligare två utlandsmyndigheter, utöver Nicaragua, från och med 2003 att få full beslutsdelegering, nämligen Honduras och Bolivia. Vid dessa ambassader har ett kvalitetssäkringsarbete inletts.

Tabell 5: Nyckeltal avseende utvecklingssamarbetet, delposten Latinamerika¹

	2000	2002	<i>Prognos</i> 2004	2006
Utgifter ² (mkr)	740	809	1 000	1 150
Antal länder (samarbete >15 mkr)	6	7	7	7
Antal fält (kontor)	6	7	7	7
Antal utsända	22	22	24	24
Antal landstrategier/riktlinjer	4	2	2	2

1) År 2000 enligt nu gällande anslagsstruktur

2) Utfall på anslag inkl reservationer

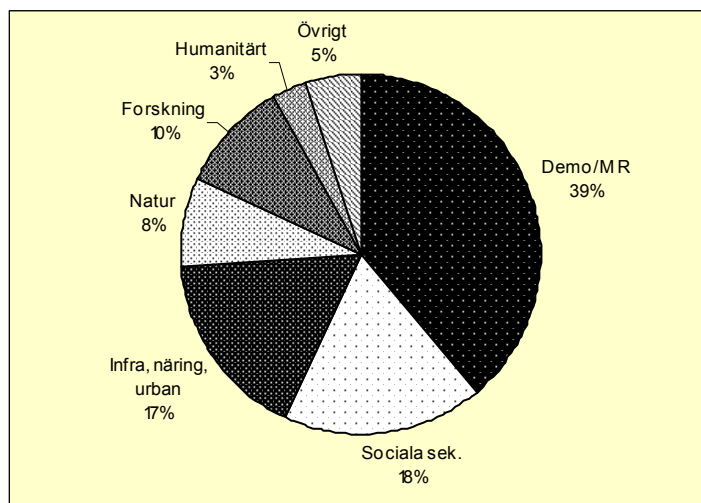
Utvecklingssamarbetets inriktning

Geografiskt prioriteras Nicaragua, Honduras och Guatemala i Centralamerika och Bolivia och Colombia i Sydamerika. Någon betydande ambitionshöjning i ytterligare länder förutses inte, men ett mer begränsat utvecklingssamarbete kommer att fortsätta i bland annat El Salvador (gradvis minskning), Peru och Cuba. En vidare krets av länder berörs av det regionala samarbetet samt av samarbetsformer som kontraktsfinansierat tekniskt samarbete (KTS), krediter, internationella kurser, bistånd via svenska enskilda organisationer och strategiskt valda demokratiinsatser. Förutsättningar för regionalt samarbete finns i såväl Central- som Sydamerika och viktiga insatsområden är miljö, forskning och stöd till erfarenhetsutbyten mellan länderna.

Verksamhetsprofilen: Sidas samarbetsländer i Latinamerika kännetecknas av våld och förtryck och av en extremt skev inkomstfördelning. Trots en relativt hög BNI/capita klassificeras cirka 40% av kontinentens invånare som fattiga. Detta motiverar att utvecklings-

samarbetet ges en profil med demokratifrämjande och fattigdomsbekämpande insatser där särskild hänsyn tas till frågor om fördelning och tillväxt som gynnar fattiga. Verksamhetsgrenen demokrati och MR dominerar men sociala sektorer väntas öka något under de kommande åren. Insatser inom verksamhetsgrenen infra/näring/urban kommer även fortsatt att bedrivas i urbana slumområden. Tre länder kan bli aktuella för stöd till ekonomiska reformer under perioden, nämligen Bolivia, Honduras och Nicaragua.

Diagram 3: Delposten Latinamerika 2004, fördelning på verksamhetsgrenar

Delposten 3. Latinamerika (milj kr)

			F ö r s l a g		
	2002	2003	2004	2005	2006
Anslag *	785	810	1 000	1 075	1 150
Utfall/prognos	809	811			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

3.4 Europa

Utvecklingstakten för länderna på Västra Balkan är mycket olika. Jugoslavien (främst Serbien) förändras snabbt och utvecklingssamarbetet fungerar väl. Likaså håller Kroatien hög takt men inte alltid lika stor öppenhet. Såväl Kroatien som Makedonien har under-tecknat stabiliserings och associationsavtal med EU, men Makedonien liksom Bosni-enHerzegovina präglas av etniska konflikter. Det senaste parlamentsvalet i Bosni-enHerzegovina ger heller inga större förhoppningar om en snabb förändring och utveck-ling. Albanien och Kosovo har lång väg kvar mot ekonomiskt välstånd och fungerande demokrati, där osäkerheten om Kosovos framtid inverkar på utvecklingsmöjligheterna. Korruption i olika former är ett utbrett problem i hela regionen.

Moldavien är Europas fattigaste land och tyngs av stora skulder, höga energikostnader och små exportinkomster. Länderna i södra Kaukasus präglas i hög utsträckning av kon-flikter, vilket försvårar den ekonomiska tillväxten. Detsamma kan sägas om Centralasien, där fattigdom och ekonomisk tillväxt dock varierar beroende på intäkter av energiexport. Fattigdomen är särskilt djup i Tadzjikistan och Kirgizistan. Korruption är ett genomgå-ende problem i södra OSS liksom bristen på demokrati, rättssäkerhet och andra mänskli-ga rättigheter. För Turkiets del är landets kandidatur till EU en central fråga.

Sidas roll

På *Balkan* har Sida nu representation i samtliga länder samt i provinsen Kosovo. Alltefter-
som återuppbyggnadsbehoven minskar och behoven av institutionsuppbyggande projekt
med aktivt mottagarlandsdeltagande växer, ökar också insatsernas komplexitet. Förtroen-
det för svenskt bistånd är stort samtidigt som andra aktörer drar ned sitt stöd. Sidas roll
som långsiktigt engagerad givare är därför särskilt betydelsefull. Den ökade fältnärvaron
möjliggör en nära dialog med lokala samarbetspartners, kontinuerlig uppföljning och
samordning med andra givare, inte minst EU.

Sidas roll i *södra OSS* styrs i växande grad av fattigdoms- och konfliktperspektiven i bistån-
det. I Moldavien, där ett fältkontor finns sedan oktober 2001, är Sida en viktig bilateral
givare. Sidas närvaro i regionen föreslås bli förstärkt genom etableringen av två fältkontor,
i Tadzjikistan och i Georgien.

I *Turkiet* är Sidas roll blygsam p g a den ringa biståndsvolymen. En tydlig inriktning på
människa rättigheter bör dock kunna ge konkreta effekter med tanke på landets strävan
att orientera sig mot Europa.

Tabell 6: Nyckeltal avseende utvecklingssamarbetet, delposten Europa1

	2000	2002	<i>Prognos</i>	
			2004	2006
Utgifter ² (mkr)	571	790	1 020	1 100
Antal länder (samarbete >15 mkr)	5	7	10	10
Antal fält (kontor)	2	7	9	9
Antal utsända	5	12	15	16
Antal landstrategier/riktlinjer	4	7	9	9

1) År 2000 enligt nu gällande anslagsstruktur

2) Utfall på anslag inkl reservationer

Utvecklingssamarbetets inriktning

Styrelsen bedömer att det finns förutsättningar för ett ökat utvecklingssamarbete med
DAC-länderna i Europa och Centralasien de närmaste åren. Den föreslagna ökningen
fördelas ungefär lika mellan västra Balkan och södra OSS. Serbien och Bosnien kommer
att förbli de största samarbetsländerna på Västra Balkan medan en minskning av stödet
förutses i Kosovo och – på några års sikt – Kroatien.

Västra Balkan

Utvecklingstakten varierar starkt mellan länderna, vilket ställer krav på flexibilitet. Samti-
digt anser styrelsen att landstrategierna bör bli 5-åriga för att långsiktigheten skall öka.
Ländernas önskan om framtida medlemskap i EU är en stark drivkraft för utveckling.
Stabiliserings- och associationsprocessen är därvid av central betydelse. Detta ställer stora
krav på institutionsuppbyggande insatser och utveckling av ländernas marknadsekonomier.
MR- och demokratiinsatser är viktiga i alla länder. Stödet till integrerade områdespro-
gram förutses fortsätta. Infrastruktur är koncentrerat till Serbien, Kosovo samt Bosnien-
Herzegovina, och miljö till Albanien, Makedonien och Kosovo. Förebyggande av
hiv/aids ökas på regional basis. Kampen mot människohandel är fortsatt prioriterad.

Övergången till marknadsekonomi och näringslivsutveckling behöver ökat stöd, och kre-
dit- och garantimöjligheter kan få betydelse när det gäller infrastruktur och miljö. Stöd till
landsbygdsutveckling och jordbruk får fortsatt stor betydelse för att skapa både en hållbar
utveckling och arbetstillfällen. PRS-processerna bör i förekommande fall samordnas med
arbetet för en EU-integration.

Södra OSS och Turkiet

I Moldavien kommer prioriterade områden att vara stöd till ekonomisk utveckling, social sektor och demokrati/MR. Detsamma gäller i stort sett södra Kaukasus, där även fattigdomsbekämpning skall stödjas främst på landsbygden. Geografiskt fokus är Georgien.

Den geografiska tyngdpunkten i Centralasien föreslås vara främst Tadzjikistan men också Kirgizistan. Demokrati/MR är prioriterat i hela regionen bl.a. genom insatser med inriktning på genderfrågor och på bekämpning av människohandel. Sociala sektorer, jordbruk och landreform avses också spela en framskjuten roll.

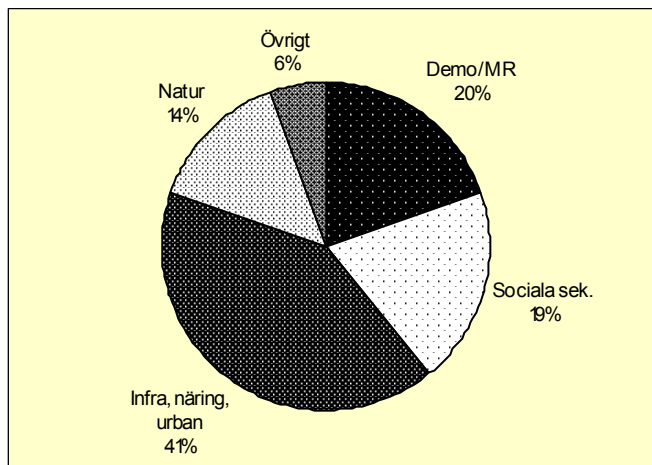
För Turkiet har demokrati/MR högsta prioritet, eftersom brister inom detta område är ett av de viktigaste hindren för Turkiets kandidatur för EU.

De nya regionstrategierna för södra Kaukasus och Centralasien förväntas medföra att medelsbehoven för södra OSS och Turkiet ökar med följande belopp:

2003	105 mkr
2004	170 mkr
2005	200 mkr
2006	235 mkr

En grov uppskattning av fördelningen mellan länder och subregioner kring 2005 ger Moldavien 50 mkr, södra Kaukasus 50 mkr, Centralasien 100 mkr och Turkiet 10 mkr.

Diagram 4: Delposten Europa 2004, fördelning på verksamhetsgrenar

Delposten 4. Europa (milj kr)

			F ö r s l a g		
	2002	2003	2004	2005	2006
Anslag *	775	820	1 020	1060	1 100
Utfall/prognos	790	820			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

3.5 Globala utvecklingsprogram

Arbetet inom de globala programmen består i:

- stöd till internationella organisationer av normativ karaktär och till nätverk med global inriktning som dels kompletterar insatser på regional och nationell nivå och dels tillför Sida möjlighet att aktivt påverka och lära från den internationella policydialogen

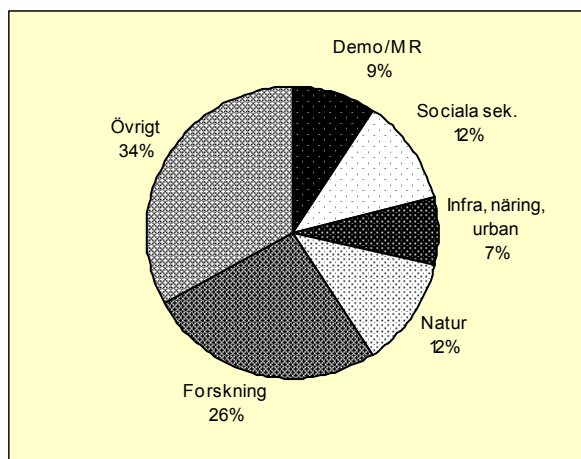
- direkta stödjande insatser för Sidas lärande, resursbas- och metodutveckling,

De globala programmen är direkt kopplade till Sidas strategiska prioriteringar. Globala nyttheter, millenniemålen, uppföljningen av WSSD, liksom handelsfrågorna (WTO) är exempel på det växande antal frågor av stark global karaktär som med nödvändighet måste hanteras i ett internationellt perspektiv. De globala medlen ger Sida en möjlighet att förstärka sin närvaro i strategiskt viktiga internationella organisationer för att lära, påverka och öka samordningen med andra givare. De gör det också möjligt för Sida att bidra till förändringsarbete som är för känsligt för att hanteras nationellt eller regionalt, exempelvis nätverk/institutioner inom områden som yttrandefrihet, mångfald och jämställdhet.

Globala insatser kan få stort genomslag med begränsade medel och administrativa resurser. Sida håller kontakt med kompetenscentra som bidrar till internt lärande och möjliggör kostnadseffektiv hantering av ett stort antal mindre insatser. I linje med Sidas strategiska prioritering har de globala insatserna under senare år koncentrerats till färre och större program.

Mot bakgrund av ovan föreslår Sida en smärre ökning i nominella termer av det globala anslaget i enlighet med tabell 1.

Diagram 5: Delposten Globala utvecklingsprogram 2004 fördelning på verksamhetsgrenar

Anm: I "övrigt" ingår internationella kurser, kompetensutveckling för utvecklingssamarbetet m m

3.5.1 Demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter

Varje lands regering ansvarar för att respektera, skydda och främja sin befolknings mänskliga rättigheter. Fattiga människor har därmed rätt att förvänta sig att deras regeringar ska angripa problem som fattigdom, diskriminering och marginalisering. Samtidigt påverkas förutsättningarna för demokratiseringsprocesser och respekten för mänskliga rättigheter av faktorer som globaliseringen, utvecklingsmönster i världsekonomin, medelsbrist i FN-systemets organ, förändringar i rika nationers utrikes- och biståndspolitik och ett ökat fokus på kampen mot terrorismen.

Det mångdimensionella fattigdomsbegreppet bygger på en förståelse av fattigdom som avsaknad av makt, säkerhet och möjligheter. Ett demokrati- och rättighetsperspektiv, byggt på en analys av aktörer, ansvar, resurser och maktstrukturer blir därför mycket relevant.

De internationella organisationerna fyller här en viktig funktion genom sitt arbete för att utveckla tänkandet kring demokratiska institutioner och processer samt tydliggöra innehållet i konventionstexter och andra relevanta MR-instrument. Sida blir alltmer proaktivt i stödet till dessa organisationer, vars verksamhet har bäring på Sidas stöd till statsapparatur och offentlig förvaltning. På så sätt kan synergieffekterna mellan stöd till staten och till det civila samhället förstärkas.

Sida eftersträvar vidare en ökning av långsiktigt verksamhetsstöd till ett begränsat antal organisationer, med endast ett mindre utrymme för insatser av projekt- eller ad hoc-karaktär. Fortsatt stöd skall gå till organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter, ett visst ökat stöd planeras till sådana som arbetar med demokrati, förvaltning och medier. Stödet till partinära organisationer har redan ökat betydligt. Ett visst utrymme finns för att stödja FN-organens utvecklingsarbete inom områdena demokrati och mänskliga rättigheter. Ett liknande stöd behandlas i avsnitt 3.5.10 nedan.

3.5.2 Sociala sektorer

Fokus riktas på strategiska insatser som vidareutvecklar en internationell värdegrund och bidrar till internationellt uppställda mål för fattigdomsbekämpning. De mest centrala är millenniemålen, av vilka det fjärde direkt avser sociala sektorer. Detta arbete ställer ökade krav på internationellt deltagande i policydialog, metodutveckling och främjande av samarbetsländernas inflytande i denna dialog. Sidas roll är också att stödja och främja samverkansformer och experimentella insatser som förbättrar internationell samordning och effektiviserar långsiktigt arbete med kapacitetsutveckling.

Med fokus på *utbildning* som rättighet (vuxenutbildning, flickors/kvinnors utbildning) har ett arbete påbörjats för att strategiskt bidra till de internationella åtaganden som gjorts inom ramen för Education For All (EFA) och millenniemålen. Inriktningen mot ett sammanhållet UNESCO-stöd för EFA och för UNICEFs program för flickors utbildning är exempel som utgår från ett givarsamordnat programstöd och som kräver ett större och långsiktigt finansiellt åtagande. I gengäld försvinner ett antal små insatser och avtalen blir längre. Samordning med andra givare leder till bättre arbetsfördelning och harmonisering av procedurer.

Sidas nya *Hälsopolicy* är utgångspunkt för strategiska insatser som stöder fattiga människors rätt till en rimlig hälso- och sjukvård. Stöd på området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter genom "advocacy" samt strategiskt pilot- och utvecklingsarbete är prioriterat. Hälsoystem som spelar en viktig roll för att minska fattiga människors hälsoproblem skall utvecklas ytterligare (exempelvis Human Resource Development). Insatser för ungdomar med både ett livsstils- och rättighetsperspektiv är viktiga liksom folkhälsoinsatser med koppling till miljön. Sverige stöder reformeringen av WHO och dess anpassning av verksamheten till samarbetsländernas behov. Arbetet med att belysa kopplingen mellan ohälsa och fattigdom, särskilt utifrån hiv/aids-situationen, liksom hälsans betydelse för ekonomisk, social och demokratisk utveckling har hög prioritet.

Kulturen har en fortsatt viktig roll i globalisering, mångfald, etik och konflikter. Via multilaterala organisationer, t ex UNESCO och ICOM, stöder Sida de internationella åtaganden om kultur som resurs och rättighet i samhället. Stockholmskonferensen 1998 "Power of Culture" följs upp under 2003 som ett led i uppfyllandet av millenniemålen till 2015.

3.5.3 Infrastruktur, näringsliv, urban utveckling och finansiella system

Gemensamt för arbetet inom dessa delsektorer är strävan att skapa förutsättningar för och bidra till en hållbar tillväxt. För att detta skall uppnås krävs bl a satsningar för att förbättra den fysiska *infrastrukturen* på landsbygden i många utvecklingsländer. Där saknar en stor del av landsbygdsbefolkningen ännu tillgång till bra transportmöjligheter och effektiv

energiförsörjning. Sida medverkar för att främja reformering och privatisering av infrastruktursektorn genom uppbyggnad av institutioner och utformning av regelverk. Sida har även en ledande roll i givargemensamma initiativ för mobilisering av inhemskt och utländsk kapital för investering i infrastruktur.

Sida ökar också stödet till trafiksäkerhetsinsatser i samarbetsländerna. Trafikolyckor ökar i snabb takt och dödstaten anses överstiga 1 miljon människor årligen. 80–90% av alla trafikolyckor sker i utvecklingsländer.

Nya kunskaper om utvecklingsprocessen visar att *finansiella system* spelar en mycket viktig roll för en stabil och uthållig ekonomisk tillväxt, bl a genom att attrahera privat investeringskapital till utvecklingsländer. Spridning av IT kommer att påverka den framtida utvecklingen av sektorn, och detta får konsekvenser för utformningen av Sidas insatser. Idag skapar flera biståndsgivare tillsammans globala finansieringsfaciliteter för olika ändamål. De innebär samordning och effektivitetsvinster och möjliggör för Sida att delta i det internationella lärandet.

Mikrofinans är ett viktigt verktyg för att höja levnadsstandarden för fattiga. Sida medverkar i nationella nätverk för att sprida kunskap och goda exempel samt utvecklar den svenska resursbasen på området. Riktlinjer för mikrofinansverksamheten kommer att utarbetas under 2003.

Globaliseringen av investeringar och handel ökar. Det gör även uppmärksamheten kring hållbar utveckling och socialt ansvar med större involvering av globala företag, *näringslivsorganisationer*, fackliga organisationer och internationella aktörer. Detta ställer krav på nya former av insatser för Sida. Behoven av handelspolitiska insatser ökar i samband med att GATT/WTO-regelverket blivit bredare och mer omfattande. Sida skall medverka till att skapa fungerande marknader, institutioner och finansiella system i och kring samarbetsländerna. Andra viktiga områden är immaterialrätt, tjänstehandel, tekniska handels hinder, miljö och etik.

Den nuvarande urbaniseringen i utvecklingsländerna är den största demografiska förändring som världen har sett. Världens stadsbefolkning överstiger nu landsbygdsbefolkningen. Millenniedeklarationens mål för de *urbana* områdena handlar om förbättring av livsvillkoren för 100 miljoner sluminvånare bl a genom bättre vatten- och sanitetsförsörjning och rätten till mark. Miljö- och fattigdomsproblem har blivit akuta i ett flertal snabbt växande städer, men städerna utgör samtidigt potential för ekonomisk utveckling. Sida stöder den internationella metod- och policyutvecklingen, bl a inom ramen för Habitat-agendan. Vidare stöds internationella program som Cities Alliance, Urban Management Programme och Local Initiative Facility for Urban Environment (LIFE).

3.5.4 Miljö och naturbruk

The World Summit on Sustainable Development, WSSD, slog fast att allt utvecklings-samarbete måste utgå från tanken på en hållbar utveckling. Sverige skall vara pådrivande internationellt, och Sida har här ett sektoransvar. Många av dagens viktiga miljö- och naturresursproblem är globala och måste följaktligen också hanteras på global nivå. Sidas policy på miljöområdet revideras under 2003. Hållbarhetsperspektiv skall beaktas i alla delar av Sidas verksamhet, och särskilda satsningar görs bl a inom områden såsom vattenresurser, landsbygdsutveckling, marina frågor, urban miljö, energi och klimat, handel och hälsa.

Sida stöder kapacitetsutveckling på miljöområdet, bl a för media och miljöekonomi. Vidare får enskilda miljöorganisationer stöd via globala aktörer. En kartläggning skall göras av kopplingar mellan miljö, fattigdom och tillväxt, och stöd ges till metodutveckling avse-

ende framtagande av nationella strategier för hållbar utveckling. Kapacitetsutveckling på miljö- och naturresursområdet är en förutsättning för hållbar utveckling och en fortsatt satsning på detta kommer att göras.

Policy- och metodutvecklingen åstadkoms bl a genom stöd till vissa internationella organisationer och en fortsatt utveckling av delar av resursbasen i Sverige, exempelvis när det gäller landsbygdsutveckling, skog, miljöekonomi, institutionsutveckling, strategisk miljöanalys och miljökonsekvensbedömning. Klimatfrågan, integrerad förvaltning av vattenresurser samt skydd av den marina miljön som utgör försörjningsbasen för en stor del av befolkningarna i Sidas samarbetsländer kommer att betonas ytterligare.

3.5.5 Forskning

Kunskap produceras i världens forskningssystem och bidrar till kunskapsdriven utveckling i de mera avancerade länderna. Endast en mindre del av forskningen inriktas på de fattiga ländernas utveckling eller specifika u-landsproblem. Bristande tillgång till informationskanaler, främst bristen på egna forskare, men också bristande ICT-utveckling hindrar ytterligare dessa länders tillgång till forskningsresultat. Ett annat hinder är den tilltagande privatiseringen av kunskap. Endast en bråkdel av världens patent tas i utvecklingsländer. Bidragen av material från dessa länder kan vara av betydelse för patentering av förädlade grödor och läkemedel. Samtidigt saknar de som levererar denna naturresurs möjligheter att utveckla potentialen och har inte råd att köpa de färdiga produkterna.

Sidas stöd till globala forskningsinsatser inriktas primärt på fattiga länders problem. De internationella forskningsprogrammen inom social utveckling, naturvetenskap, hälso- och jordbruksforskning följer forskningen inom respektive forskningsområde, identifierar kunskapsgap och bidrar till utveckling av ny kunskap inom områden av särskild betydelse för våra samarbetsländers utveckling.

Sida har genom sakkunskap och kontinuitet kunnat hålla en hög profil i dialogen med dessa program. Sida fortsätter att främja en koppling mellan forskning på internationell, regional och nationell nivå och verkar konsekvent för att främja u-landsinflytande och ”syd”-perspektiv i policydialogen med internationella forskningsprogram.

Viktiga områden för Sida att följa är bl a jordbruksforskning, där växtgenetiska resurser spelar en viktig roll och där det är angeläget att bevaka samarbetsländernas intressen och fria tillgång till kunskap. Forskning kring miljö har fortsatt hög aktualitet liksom insatser för att analysera olika handlingsalternativ och konsekvenser för klimatförändringar.

Inom hälsoområdet är det angeläget att följa de fattiga ländernas tillgång till relevanta metoder och läkemedel. En rad nya initiativ har tagits för att mobilisera resurser för hälsoinsatser. Samtidigt som fler aktörer och ökade resurser kan ge värdefulla bidrag är möjligheten till varaktig gåvofinansiering av grundläggande kunskapsutveckling tveksam. Sida kommer därför att rikta insatser mot att stärka WHO:s roll och dess möjligheter och kapacitet för att överblicka och förmedla forskning. WHO-modellen med anknutna men fristående forskningsprogram ger flexibilitet samtidigt som fackorganets relativa oberoende från särintressen ger tillförlitlig analys och spridning av forskningsresultat.

Sida planerar att utreda förutsättningarna för liknande forskningsstöd till andra fackorgan inom FN-systemet t ex ILO och UNESCO. Ökade insatser för forskning kan dessutom stärka organens normativa och rådgivande funktioner. Sida kommer bl a att bidra till utveckling av ett UNESCO Research Forum som kan belysa effekterna av utbildningens globalisering. Det tilltagande transnationella och virtuella utbudet av högre utbildning kan vara en tillgång för u-länder men kan också underminera inhemska institutioner. Sidas bilaterala stöd till uppbyggnad av centrala forskningsbaserade universitet är i detta sammanhang en betydelsefull motvikt.

Forskningsinsatser inriktas på frågor som får betydelse i det långa perspektivet. Sidas stöd till forskningen kring hiv/aids initierades i slutet av 80-talet, forskning kring energipolitik i början av 90-talet. På liknande sätt inriktas nya forskningsinsatser på frågor som väntas få ökad betydelse i framtiden. Urbanisering och unga människors utsatthet är exempel på sådana frågor.

3.5.6 Internationella utbildningsprogram

Kunskap och kompetens betonas alltmer som en drivkraft för utveckling i alla delar av världen. För fattiga länder öppnas nya möjligheter men också växande gap till den rika världens möjligheter att både tillgodose grundläggande behov av kompetens och att skapa ny, utvecklingsgenererande kunskap. Sida bidrar till att skapa förutsättningar för sina samarbetspartners att utveckla den kunskap, kompetens och de institutioner som behövs för det politiska, ekonomiska och sociala livet. Institutions- och kompetensutveckling genomsyrar alla Sidas program. De internationella utbildningsprogrammen stödjer och kompletterar denna inriktning.

Sida skall erbjuda ett brett utbud av utbildningsprogram som speglar viktiga områden för utvecklingssamarbetet, svarar på en tydlig efterfrågan från samarbetsländerna samt koncentreras på områden där svenska erfarenheter, modeller och kompetens är stark. Nyckelpersoner i utvecklingsländer erbjuds även att ta del av erfarenheter från andra länder på samma utvecklingsnivå eller som har kommit längre.

En bred krets svenska aktörer som medverkar i programmen utvecklar och stärker kontinuerligt sin kompetens och konkurrenskraft för medverkan i såväl det svenska som i det internationella utvecklingssamarbetet. Programmet bidrar verkningsfullt till Sidas strategiska uppgift att på ett antal områden stärka en svensk kompetent medverkan i utvecklingssamarbetet.

3.5.7 IT för utveckling

Syftet med Sidas arbete med IT i biståndet är att bidra till att samarbetsländerna får tillgång till, utvecklar och utnyttjar informations- och kommunikationsteknologi. Det innebär dels att skapa grundläggande förutsättningar genom planer och lagreglering, förbättrad infrastruktur, utbildning och kompetens, dels att införa IT som verktyg inom olika sektorer i samhället.

Verksamheten syftar till att stärka kunskapen om IT:s roll i utvecklingssamarbetet och att utveckla metoder för att integrera IT i samtliga verksamhetsgrenar. Vidare verkar Sida för att utveckla resursbasen i Sverige och samarbetet med andra givarländer och internationella organisationer på området.

3.5.8 Utvärdering och internrevision

Från delposten finansieras de utvärderingar och granskningar som genomförs av Sidas sekretariat för utvärdering och intern revision (UTV) samt den dokumentations- och informationsverksamhet rörande Sidas utvärderingar som UTV ansvarar för. Sidas styrelse fastställer årligen en plan för UTV:s utvärderingar och internrevisionella granskningar. De flesta utvärderingsprojekt löper över mer än ett kalenderår. UTV räknar med att under 2004 fortsätta med tematiska utvärderingar som rör ägarskap samt Sidas stöd till demokrati och mänskliga rättigheter, fattigdomsbekämpning och institutionsutveckling. Under året kommer även att slutföras utvärderingar kring genomförande av Sidas strategi för bekämpning av hiv/aids, stödet till kultursektorn, stöd till återuppbyggnaden i Bosnien, och barns rättigheter i biståndet. UTV kommer fortsätta att bidra till och delta i olika internationella gemensamma utvärderingar.

UTV avser att under 2004 fortsätta en under 2003 påbörjad särskild satsning för att stödja Sidas arbete, såväl i Stockholm som i fält, med utvärderingar med den nya utvärderingsmanualen som grund.

Internrevisionen har för avsikt att under 2004 fortsätta granska utlandsmyndigheterna med biståndsverksamhet, samt hur Sida arbetar med olika biståndsformer och sektorer. Den under 2003 planerade reviderade riskanalysen kommer att påverka inriktningen av internrevisionens granskningar under 2004.

3.5.9 Kompetensutveckling för utvecklingssamarbete

Flertalet program riktar sig till yngre välutbildade personer som ges möjlighet att genom praktikprogram och stipendieprogram öka sin kompetens för internationellt arbete. Programmen bidrar också till en nödvändig förnyring av dem som är engagerade i internationellt utvecklingssamarbete, såväl på individnivå som på organisationsnivå. Intresset för dessa program, som utvecklas kontinuerligt, är mycket stort.

Resursbasprogrammen består av JPO- och BBE-tjänster samt stipendie- och utbytesprogram

3.5.10 Organisations- och metodutveckling i vissa av FN:s utvecklingsorgan

Sida för en aktiv dialog med och ger stöd till FN:s fonder, program och fackorgan i linje med de strategier som regeringen beslutat för Sveriges samarbete med några av de centrala FN-organen. Prioriterade områden är bl a vidareutveckling av rättighetsperspektivet, förstärkning av FN:s opinionsbildande roll, metoder för effektivare återföring av erfarenheter och organisatoriskt lärande samt fortsatta organisatoriska reformer och förstärkt samordning inom FN-systemet.

3.5.11 Metodutveckling

Arbetet syftar till att Sidas policies och andra ramverk får genomslag i landplaner och insatshantering. Länken mellan fattigdomsmålet och dess tillämpning behöver också säkerställas. Den revidering av Så arbetar Sida som görs under 2003 kommer att följas av en förankringsprocess utifrån Perspectives on Poverty. Därutöver utvecklas ansatser och internt lärande kring centrala metodfrågor såsom i övergången från projektstöd till programstöd, antikorrupsionsarbete, införande av ett system för rejtning samt olika ansatser för att utveckla samarbetsländers kapacitet genom utbildning, organisationsutveckling och stöd till administrativa reformer.

Delposten 5. Globala utvecklingsprogram (milj kr)

	F ö r s l a g				
	2002	2003	2004	2005	2006
Anslag *	1 275	1 323	1 420	1 475	1 530
Utfall/prognos	1 293	1 403			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

3.6 U-krediter

Utvecklingen går mot att allt större del av infrastrukturuppbyggnaden finansieras med privata kapitalflöden och genomförs av privata aktörer eller i samarbete mellan privata och offentliga aktörer (Public Private Interaction). Det är uppenbart att det enorma behovet i utvecklingsländerna av förbättrade infrastruktur tjänster inte kan eller bör mötas genom traditionell offentlig finansiering. Nya instrument utvecklas för att stödja utveckling, exempelvis Sidas fristående garantier, African Infrastructure Fund, Emerging Africa Infrastructure Fund och GuarantoCo.

DAC:s rekommendation från april 2000 innebär att all u-kreditgivning till MUL-länder skall vara obunden från och med 2002. Regeringen har emellertid beslutat att vissa krediter till MUL-länder som notifierats till Sida innan rekommendationen trädde i kraft skall kunna bindas.

Många utvecklingsländer, framför allt MUL-länder, är föremål för skuldlättnader inom ramen för HIPC-initiativet. Enligt regeringens direktiv skall krediter ej ges till länder som har en ohållbar skuldbörda. Länder som har fått skuldlättnader kan emellertid erbjudas krediter, dock bara med högsta förmånlighetsgrad (80%). Gruppen av berörda länder ökar; dit hör nu bl a Uganda, Bolivia, Moçambique och Tanzania.

Under de senaste åren har det skett en successiv förändring av Sidas roll i projekt som finansieras med bundna u-krediter. Den ökade betoningen av olika biståndspolitiska mål och dessas uttolkning i landstrategier och sektorpolicies har lett till att Sida nu blir involverad tidigare i projekten och har en aktivare roll än förut. Utvecklingen mot Public Private Infrastructure medför att Sida, tillsammans med andra multi- och bilaterala organisationer, kommer engagera sig i utveckling av instrument och metoder för att möjliggöra att också de minst utvecklade länderna kan dra nytta av denna utveckling.

Delposten 6. U-krediter (milj kr)

			F ö r s l a g		
	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>
Anslag ¹	440	675	680	690	700
Utfall/ <i>prognos</i> ²	93	722			

¹ Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

² Det låga utfallet beror på att regeringsbeslut om en kredit på 200 mkr försenats till 2003

3.7 Enskilda organisationer

Regeringens kommande proposition om en ny utvecklingspolitik, baserad på Globkoms betänkande, förutses även påverka stödet till det civila samhället och till svenska enskilda organisationers verksamhet.

Genom de kriterier för urval av ramorganisationer som Sida utarbetade på regeringens uppdrag under 2002, samt ökande biståndsanslag, kan nya organisationer komma att tillföras ramorganisationskretsen under den aktuella perioden.

Sidas roll

Svenska enskilda organisationer fyller en viktig funktion i stärkandet av det civila samhället i samarbetsländerna. Sidas roll är att i dialog med organisationerna stödja deras arbete med att kvalitetssäkra verksamheten på såväl policy- som metodnivå. Detta görs bl a i samband med beredningar, uppföljningar och resultatanalyser samt inom ramen för den idé- och utbildningsverksamhet med fokus på det civila samhället som bedrivs av Sida. Genom att tillhandahålla instrument som systemrevisioner och kapacitetsstudier medverkar Sida också till förbättrade metoder för styrning och kontroll. Dessutom avser Sida att i allt högre utsträckning genomföra effektutvärderingar av organisationernas verksamhet i fält.

Genom fortsatt stöd till och samarbete med internationella nätverk med fokus på det civila samhället vill Sida även bidra till erfarenhetsutbyte på det internationella planet samt till att återföra aktuella frågor och debatt av policykaraktär till den svenska arenan.

Verksamhetens inriktning och omfattning

Från delposten finansieras utvecklingsinsatser i drygt 100 länder genom tolv större svenska enskilda organisationer med vilka Sida bedriver ett långsiktigt samarbete.

Det är svårt att nu göra en analys av sammansättningen och inriktningen av verksamheten för den aktuella perioden, då den till stor del är beroende av ett fördjupat fokus på uppföljning av resultat och effekter av stödet till det civila samhället. Även tillämpningen av kriterierna för urval av ramorganisationer kan framöver påverka inriktningen och sammansättningen av såväl verksamheten som ramorganisationskretsen.

I dag baseras stödet till organisationerna på deras egna initiativ, såväl geografiskt som innehållsmässigt. Det programmeras således inte av Sida utöver vad som framgår av Sidas anvisningar för stöd till svenska enskilda organisationers utvecklingssamarbete. Sida förutsätter dock att den övergripande inriktningen enligt regleringsbrevet kommer att förbli densamma: att inom ramen för det övergripande målet att bekämpa fattigdomen stärka framväxten av demokratiska civila samhällen i samarbetsländer, genom organisations- och kapacitetsutveckling.

Från delposten finansieras även informationsinsatser i Sverige, som genomförs av svenska enskilda organisationer. Syftet är att öka intresset för och kunskapen om utvecklingssamarbetet, samt att främja debatt om utvecklingsfrågor. Dessutom finansieras idé- och utbildningsverksamhet i syfte att stimulera erfarenhetsutbyte mellan olika aktörer och att utveckla ny kunskap och relevanta metoder för de enskilda organisationernas utvecklingssamarbete.

Delposten 7. Enskilda organisationer (milj kr)

			F ö r s l a g		
	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>
Anslag *	905	940	1 200	1 275	1 350
Utfall/ <i>prognos</i>	896	<i>944</i>			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

3.8 Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande

Behovet av hjälp och skydd, som de mest utsatta har rätt att kräva för sin överlevnad, är det enda som ska styra humanitärt arbete. Detta arbete riskerar dock att utnyttjas som ett instrument för andra syften än de rent humanitära. Militära förbands behov av "force protection", kampen mot terrorismen, eller utrikes- och migrationspolitiska syften är krafter som hotar det humanitära biståndet. De humanitära aktörerna, inklusive Sida, måste fortsatt verka för att bevara verksamhetens integritet.

Samtidigt tilltar krisernas komplexitet. Under de senaste åren har biståndets aktörer erfarit hur den allt svårare hiv/aids-katastrofen urholkar fattiga samhällens förmåga att hantera svåra, men regelbundet återkommande kriser. Bristen på god samhällsstyrning och klimatförändringarnas påverkan komplicerar ytterligare såväl orsakssamband som handlingsutrymmet för konflikthantering och humanitära insatser. Under 2002 utnyttjade Sida samtliga tilldelade medel på delposten p g a det stora antalet kriser som pågick samtidigt. Det humanitära anslaget höjdes 2003, men mot den bakgrund som här skissats förutser styrelsen att de humanitära behoven kommer att fortsätta att öka under de närmaste åren.

De humanitära insatserna är ofta illa samordnade och balanserade med avseende på olika behov i en viss situation eller vid jämförelse mellan kriser. En rad internationella studier pågår för att skapa förutsättningar för bättre behovstäckning och samordning och därmed större effektivitet i detta bistånd. Insikten i hur biståndet kan bidra till att angripa strukturella konfliktorsaker har blivit allt bättre. Genom förfinade metoder för humanitär behovsanalys, utnyttjande av IT och ökad förståelse för vilken utformning postkonfliktinsatser bör ha kan stabilitet och en fredlig utveckling främjas.

Sidas roll

Genom att utvecklingssamarbetet, konflikthanteringen och det humanitära biståndet i Sidas fall ryms inom samma organisation, har Sverige bättre förutsättningar än de flesta andra givare att få till stånd en smidig övergång mellan humanitära insatser och mer långsiktigt utvecklingsarbete och att integrera ett konfliktperspektiv i allt bistånd. Även om detta ännu inte skett i full utsträckning har Sida en viktig uppgift att sprida sina erfarenheter och verka för effektiv samordning mellan givarna under och efter kriser och konflikter. I och med att Sidas närvaro i fält har förstärkts ökar också ansvaret att spela en aktiv roll på dessa områden. Vidare kan erfarenheterna från fältet återföras och analyseras så att Sidas och UD:s policydialog med samarbetsorganisationerna blir effektiv och kvalificerad.

Verksamhetens inriktning och omfattning

Den humanitära verksamheten kommer fortsatt att ha en klar förankring i de humanitära principerna, prioritera ofta försummade behov som rent vatten, hälsa, utbildning och samordning samt satsa på lokal kapacitet och ett långsiktigt perspektiv. Genom minskad öronmärkning av bidrag och ökad flexibilitet i samarbetet med de humanitära aktörerna visar Sverige respekt för deras mandat och oberoende. Därmed skapas också ökat utrymme för uppföljning och lärande.

Sida utvecklar formerna för biståndet i övergången från humanitära kriser och väpnade konflikter. Detta följs nu av insatser för att förebygga och förstärka beredskapen för humanitära katastrofer. Det är väsentligt att medel inte bara ställs till förfogande när katastrofer väl inträffat utan också snabbt och flexibelt kan göras tillgängliga för preventiva ändamål innan en katastrof bryter ut. Sidas övergripande syn på fattigdomsbekämpning kommer dock tydligt till uttryck först då kris- och konfliktperspektiven integrerats i utvecklingssamarbetet.

Delposten för humanitärt bistånd och konfliktförebyggande är i stort behov av flexibilitet då medelsbehovet snabbt kan förändras beroende på händelseutvecklingen i världen.

Delposten 8. Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande (milj kr)

	F ö r s l a g				
	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>
Anslag *	930	1 100	1 460	1 480	1500
Utfall/ <i>prognos</i>	1 229	1 109			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

3.9 Ekonomiska reformer

Viktiga omvärldsfaktorer som påverkar omfattning och inriktning av stödet till ekonomiska reformer är:

- den svaga ekonomiska utvecklingen i världsekonomin och prisfallet på en rad viktiga råvaror;
- skuldlättnadsinitiativet för de fattigaste och mest skuldtunga länderna och samarbetsländernas arbete med att utarbeta och genomföra strategier för fattigdomsbekämpning (PRS);
- det internationella arbete som görs för att anpassa budgetstödet till samarbetsländernas budgetprocess och uppföljning av PRS.

Sidas roll

Sida bereder årligen stöd till ekonomiska reformer för ett antal länder. Beslut om insatser fattas av regeringen och Sida disponerar medel under delposten först sedan regeringsbe-

slut fattats. Normalt inkommer Sida under december månad med en regeringsskrivelse med förslag till insatser för påföljande budgetår.

Stödet till ekonomiska reformer har successivt utvecklats från ett relativt kortsiktigt stöd för makroekonomisk stabilisering till ett långsiktigt stöd till samarbetslandets statsbudget för genomförande av nationella strategier för fattigdomsbekämpning. I internationella fora, såsom DAC och SPA, har de bilaterala givarna enats om principer som innebär att utfästelser om budgetstöd i möjligaste mån bör vara fleråriga, så att samarbetslandet ur planeringssynpunkt vet hur mycket medel som finns tillgängliga, och att de bör anpassas till respektive lands budgetprocess.

Styrelsen bedömer att stödets ändrade karaktär kräver ändrade beredningsformer. Stödet bör beredas och beslutas på samma sätt som övrigt bilateralt utvecklingssamarbete. Det innebär att budgetstödet bör utgöra en integrerad del av utvecklingssamarbetet med ett land och hanteras inom ramen för landstrategiprocessen. I landstrategiarbetet bör en bedömning göras av förutsättningarna för budgetstöd utifrån en analys grundad på de kriterier som finns för denna stödform. Därmed kan Sida redan i regleringsbrevet ges dispositionsrätten för medlen inom ramen för regiondelposterna. Styrelsen föreslår att Sida och Regeringskansliet inleder tidiga diskussioner i syfte att utarbeta nya riktlinjer, inklusive handläggningsordning och förslag till fördelning av medel för stöd till ekonomiska reformer på regiondelposterna, att gälla från budgetåret 2004. I avvaktan på riktlinjer från regeringen har styrelsen dock inte beräknat medelsbehov för ekonomiska reformer under regiondelposterna i detta budgetunderlag, utan presenterar liksom tidigare, dessa belopp under delpost 9.

Sida har under år 2002 utarbetat principer och riktlinjer för bedömning av och stöd till stärkande av samarbetsländers system för offentlig finansiell styrning. Dessa principer gäller såväl budgetstöd som sektorprogramstöd. Sida kommer även att fortsatt verka för fördjupad givarsamordning kring stödet.

Verksamhetens inriktning och omfattning

Styrelsen anser att stödet till ekonomiska reformer är strategiskt viktigt och att dess volym successivt bör öka. En ökning av stödformen ligger väl i linje med ett fokus på fattigdom, biståndsformer som minskar kravet på administrationen och ökad givarsamordning. En ökning av budgetstödet skulle påverka kraven på kapacitet och kompetens, inte minst i fält. Även om programstöd på sikt bidrar till att vissa administrativa uppgifter blir mindre betungande läggs ökad tonvikt vid andra uppgifter som ställer krav på personalens tid. Det handlar om samordning med ansvariga lokala myndigheter och med andra givare samt om kvalificerad policydialog kring fattigdomsstrategier och budgetfrågor. Förutsättningarna för en ökning av antalet insatser har under senare år förbättrats i takt med att allt fler länder uppfyller de fastställda riktlinjerna för stödet. Framtida volymökningar bör i första hand ske genom att öka volymen per land. Nuvarande nivåer är ofta låga i relation till såväl behov som andra givares insatser.

Delposten 9. Ekonomiska reformer (milj kr)

	P r o g n o s				
	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>
Anslag *	650	690	880	940	1 000
Utfall/ <i>prognos</i>	514	875			

* Beloppen står till regeringens disposition enligt regleringsbrev, och ställs till Sidas disposition genom särskilda regeringsbeslut. "Anslag" avser här den ram som regeringen beslutar och inom vilken Sida föreslår insatser för beslut av regeringen. I denna ram ingår därmed inte den del av anslaget som regeringen behåller dispositionsrätten över.

3.10 Information

Syftet med verksamheten är att skapa intresse, sprida kunskap och stimulera till debatt kring utvecklingsfrågor. Sidas informationsansvar omfattar såväl Sveriges bilaterala som multilaterala utvecklingssamarbete.

Millenniedeklarationen med sina utvecklingsmål (MDG) innebär ett globalt åtagande att avskaffa fattigdomen i alla dess dimensioner. Det är dock uppenbart, att MDG inte kommer att förverkligas utan en bred förankring hos allmänhet och eliter – i Sverige, i det internationella samfundet och i andra länder, rika såväl som fattiga. Det krävs både vilja att nå målen och förtroende för att de kan nås. I Sverige är bara det första villkoret uppfyllt: nio av tio svenskar vill att fattigdomen ska halveras till 2015, men bara 14% tror att målen kan nås. I många länder är MDG sannolikt okända.

I ”utvecklingssverige” ses Sida som den naturliga och neutrala primärkällan för information. Detta ställer stora krav på bredd och djup i Sidas informationsverksamhet. Genom sin fleråriga satsning på att tematiskt fokusera fattigdomens/utvecklingens olika dimensioner bidrar Sida till att sätta agendan i den svenska utvecklingsdebatten.

Behovet av en bred, djup och tillförlitlig information kommer sannolikt att växa när den nya politiken för global utveckling ska implementeras. Likaså växer behovet av att tydliggöra Sveriges åtaganden, verksamhet och ståndpunkter på den europeiska och multilaterala arenan. Sidas roll bör vara att leverera tydlig och överskådlig information till parter, organisationer och medier.

De största åtagandena finns inom ramen för årliga tematiska satsningar; Utvecklingskonferensen och publika aktiviteter, ungdomsverksamheten samt informationsförsörjning (via web och tryck). De tematiska satsningarna de närmaste tre åren fokuserar på fattigdomsbekämpning utifrån Millenniedeklarationens olika delmål: tillväxt, genderfrågan och hiv/aids-situationen.

Ungdomsverksamheten syftar dels till att stödja skolan, dels till att direkt informera och skapa mötesplatser för ungdomar (Zenit). Under 2004 föreslås ett nytt Zenit skapas i Malmö, för att senare följas av ett i Göteborg.

Implementeringen av *Perspectives on Poverty* kommer att kräva stora insatser i såväl Sverige som i våra samarbetsländer och bland internationella aktörer. Dessutom måste Sida förbereda sig på större krav vad gäller kommunikation kring svensk utvecklingspolitik på den europeiska och multilaterala arenan. Under 2004 avser Sida att göra en stor utvärdering av informationsverksamhetens långsiktiga effekter.

Delposten 10, Information (milj kr)

	F ö r s l a g				
	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>
Anslag *	55	60	70	70	70
Utfall/ <i>prognos</i>	58	60			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

4. Multilateralt bistånd

Som nämnades i avsnitt 2 har ordningen beträffande posten multilateralt utvecklingssamarbete ändrats fr o m 2003. Året dessförinnan disponerade Sida totalt nära 1,2 miljarder kronor, varav huvuddelen under delposten 1, FN:s ekonomiska och sociala verksamhet. Nu disponerar Sida vissa medel under delpost 3, Övrigt multilateralt samarbete. Styrelsen har därför valt att endast lämna förslag för denna delpost.

4.1 Övrigt multilateralt samarbete

Ett gradvis utvidgat multilateralt arbete kan ses framför allt inom området *miljörelaterade frågor* med utgångspunkt i UNCED i Rio och WSSD i Johannesburg. Därtill kommer behovet av medverkan i det internationella arbetet med livsmedelssäkerhet.

De miljörelaterade insatserna omfattar uppföljning av olika internationella överläggningar (t ex i Johannesburg). Arbetet inriktas också mot de konventioner som rör klimat, biologisk mångfald, ökenspridning och våtmarker. Därtill kommer de konventioner som avser kemikalier och kemikaliehantering (t ex Stockholmskonventionen). Insatserna avser också ozonfrågan samt stöd till EU-arbetet med att bättre integrera miljöaspekterna i biståndet. Arbetet med livsmedelssäkerhet bedrivs främst inom områden som landsbygdsutveckling, handel och nutrition.

En del av Internationella sjöfartsuniversitetets (WMU) budget finansieras av Sverige. Styrelsen föreslår också ett fortsatt stöd till vaccinations- och barnhälsoinsatser via GAVI. Insatser som syftar till förebyggande av narkotikamissbruk är viktiga ur ett fattigdomsperspektiv. Detsamma gäller arbete som syftar till att minska rökning hos framför allt ungdomar och kvinnor, och som bedrivs av enskilda organisationer och globala nätverk. Insatserna kompletterar stödet till UNDCP och WHO. Sida har medverkat mycket aktivt i tillkomsten av den Globala Fonden för AIDS, TB och malaria och avser att fortsätta stödja fondens arbete.

Enligt styrelsens mening bör Sida ha möjlighet att ingå flerårsavtal även på dessa områden.

Delposten 3. Övrigt multilateralt samarbete (milj kr)

	F ö r s l a g				
	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>
Anslag *	54	83	85	90	95
Utfall/ <i>prognos</i>	92	107			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

5. Samarbetet med Central- och Östeuropa

Vid toppmötet i Köpenhamn beslutade EU att slutförhandla om medlemskap med 10 kandidatländer, bl a Estland, Lettland, Litauen och Polen. Kommissionen bedömer att kandidatländerna kommer att klara inträdeskraven i tid för anslutning under 2004. Samtidigt återstår en del arbete med implementering av regelverket. Fortsatt kapacitetsuppbyggnad är nödvändig när det gäller förvaltning och rättsområdet. Twinning-programmet kommer att fortsätta även under en övergångsperiod (2004–2006). För några områden, t ex miljö, finns tidsbegränsade övergångsarrangemang. Bulgarien och Rumä-

nien tillhör inte kretsen i denna omgång. Dessa länder har satt år 2007 som mål för anslutning.

I såväl Ryssland som Ukraina har omvandlingsprocessen tagit fart och ambitiösa reformprogram är nu under genomförande, i Ryssland med ambitionen att bli medlem av WTO inom några år. Samverkan med EU bl a kring idén om ett Common European Economic Space fortsätter.

I båda dessa länder kan man notera en positiv ekonomisk utveckling för tredje året i rad. Många strukturella problem kvarstår dock. Fattigdomen i Ryssland är fortfarande utbredd. Våld mot kvinnor, ökande narkotikamissbruk, familjesplittring och svåra förhållanden för utsatta barn är några uttryck för landets sociala problem. Spridningen av tuberkulos och hiv/aids fortsätter.

I Vitryssland har några genomgripande ekonomiska reformer ännu inte påbörjats och situationen vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter är fortsatt dyster.

Det regionala samarbete som bedrivs i t ex Nordiska Ministerrådet, Östersjöstaternas råd, Barentsrådet och Arktiska Rådet har utvecklats och intensifierats under den senaste 10-årsperioden. På miljöområdet omfattar det samarbete inom bl a UNECE, Helcom och NDEP (Northern Dimension Environmental Partnership), som är ett samarbete mellan finansieringsinstitutioner. Det bilaterala utvecklingssamarbetet kan i vissa fall utgöra ett värdefullt instrument för att genomföra projekt eller aktiviteter som initierats inom ramen för ett sådant regionalt samarbete.

5.1 Samarbetets inriktning

I takt med att samarbetet med kandidatländerna i Östersjöområdet övergår i ett reguljärt grannlandssamarbete kommer Sidas roll att minska. Utfasningen och den minskade belastningen på Sida kommer dock att ske successivt under åren fram t o m 2005. En viktig uppgift för Sida blir att informera om och dokumentera resultaten av det drygt 10-åriga samarbetet som ett sätt att stimulera parter i Sverige och berörda länder till fortsatt samarbete. Många parter kommer att kunna fortsätta i mer reguljära former inom ramen för internationella nätverk och EU. För att Sida skall kunna stödja svenska myndigheter till fortsatt reguljärt samarbete behövs en tydlig instruktion om hur den internationella verksamheten får finansieras.

På vissa områden är det fortsatta grannlandssamarbetet inte givet, t ex det decentraliserade samarbetet (kommuner, landsting och länsstyrelser). Här förutser styrelsen svårigheter när det gäller att länka över till strukturfondsfinansiering inom EU, bl a för att samarbetet idag inte passar Interregprogrammets struktur. Detta ställer särskilda krav på att nya samarbetsformer utvecklas och att kunskapen om EU:s finansieringsmöjligheter ökar hos berörda parter. Detsamma gäller samarbetet via enskilda organisationer. De har en viktig roll att spela även under åren framöver, framför allt inom det sociala området, där behovet av insatser för t ex utsatta barn och ungdomar fortsatt är stort.

Styrelsen förutser fortsatt aktiv och intensifierad verksamhet i Ryssland och Ukraina. En breddning och fördjupning av verksamheten förutses i synnerhet på det sociala området, på miljöområdet och det näringslivsfrämjande området. Styrelsen räknar även med att ökade krav kommer att ställas på Sida på det säkerhetsfrämjande området och på rättsområdet. Den förutsedda utökningen av verksamheten vad gäller miljöinvesteringsprojekt i Ryssland innebär att tyngdpunkten i arbetet på detta arbetsfält – med den samtidiga neddragningen av verksamheten i kandidatländerna – inriktas på ett mer svårarbetat område. Samarbetet med Vitryssland bör kunna fortsätta på samma nivå som under 2002, men Sida måste hålla beredskap för en breddad verksamhet om förutsättningar för detta ges.

Målet för utvecklingssamarbetet under 2002–2003 har varit formulerat med tydlig utgångspunkt från behoven i samarbetsländerna. Riktlinjerna innebär samtidigt en stark tonvikt på främjande av Europaintegrationen, relationerna med Sverige samt av ambitionen att jämställdhetsperspektivet skall genomsyra samarbetet. Styrelsen förutser en intensifiering av arbetet med att integrera genderaspekter i utvecklingssamarbetet under det kommande året.

Styrelsen kan konstatera att Globkom i sitt betänkande inte sett några hinder mot att verksamheten inom östanslaget inordnas under de nya målen för PGU (Politik för global utveckling). Sida har närmare kommenterat målfrågan i sitt remissvar. Det finns speciella drag i närområdestödet som bör beaktas i regeringens instruktioner till Sida, men enligt styrelsens mening bör en generell strävan vara att så långt möjligt harmonisera östanslaget och biståndsanslaget med varandra. Detta ter sig naturligt i ett läge när östanslaget nu inriktas på länder med samma inkomstnivå som många DAC-länder. Liksom i budgetunderlaget för 2003 kan styrelsen konstatera att verksamheten i hög grad är relevant för strävan att skapa förutsättningar för minskad fattigdom i linje med de internationella utvecklingsmålen, särskilt i Ryssland där 60% av regionens fattiga lever.

Den planerade verksamheten inom de sex huvudområdena redovisas kortfattat i det följande.

Gemensam säkerhet

De civila delarna av det säkerhetsfrämjande samarbetet med Estland, Lettland och Litauen kommer att avslutas och övergå i ett reguljärt samarbete. Samarbetet med Ryssland och Ukraina har hittills varit begränsat om än inte obetydligt. Förutsättningarna för ett vidgat samarbete på det säkerhetsrelaterade området bedöms öka. Ökade insatser förutses främst när det gäller icke-spridning av massförstörelsevapen samt asyl- och migrationspolitisk kompetens, men även för räddningstjänst samt för att öka beredskapen för olyckor och katastrofer.

Demokratins fördjupning

På demokratiområdet förutser styrelsen fortsatt stöd för samarbetet på lokal och regional nivå liksom genom enskilda organisationer i Ryssland, Ukraina och Vitryssland. I alla tre länderna förutses därtill insatserna på jämställdhetsområdet och massmediaområdet öka – i Ryssland och Ukraina även på rättsområdet.

Insatserna i Estland, Lettland och Litauen kommer att minska för att successivt avslutas helt under 2004 och tiden närmast därefter. Stödet via enskilda organisationer bedöms minska något i förhållande till 2003 års nivå, främst till följd av utfasningen av de baltiska länderna.

Ekonomisk omvandling

De kvarvarande stödet i de baltiska länderna kommer att avvecklas. Stödet till utveckling av det lokala näringslivet förutses däremot öka i Ryssland, Ukraina och Vitryssland. Det handlar främst om stödet till små och medelstora företag inom ramen för Start Öst-programmet och stödet till företagsledarutbildning. I Ryssland och Ukraina förutses även ökade insatser för utbildning och institutionsutveckling i samarbete med svenska företag, verksamma i de bägge länderna. En nära dialog kring dessa frågor mellan Sida och svenskt näringsliv pågår sedan lång tid tillbaka. Sida har därtill ambition att ytterligare utveckla formerna för samverkan i dessa länder med riskkapitalinstitutioner som Swedfund och IFC.

Insatser för att förbättra näringslivets institutionella miljö i vid mening är fortsatt angelägna. Till dessa hör inte minst korruptionsbekämpning, skatter, tull, WTO-anpassning och

skydd för äganderätt. I Ryssland och Ukraina har det skett ett genombrott i frågor som rör jordabalk och köp och försäljning av mark. Lantmäteriprojekten kommer att fortsätta vara viktiga under 2003–2005, dock med en avsevärd volymmässig avtrappning som ett resultat av en ökad fokusering av insatserna. Stödet till den ryska förvaltningsreformen förutses spela en fortsatt viktig roll – en verksamhet som underlättats och kunnat ges särskild prioritet genom fältnärvaron i Moskva. I Ukraina förutses vidare fortsatt stöd till den omfattande förvaltningsreformen. Insatserna där tar särskilt sikte på att förebygga korrup-tion.

I de baltiska länderna kommer det bilaterala förvaltningsstödet att gradvis minska och begränsas till att komplettera det stöd till EU-anpassning som ges via EU:s Twinningprogram. Stödet kommer bl a att kanaliseras via särskilda faciliteter för mindre institutions-stödinsatser. En fortsatt roll för Sida i twinningarbetet, bl a som metodstöd för svenska myndigheter och nationella kontaktpunkter för EU – såväl Phare som Tacis – förutses också under 2004.

Social trygghet

Stödet på de sociala områdena kommer att vara omfattande under de kommande åren. Här finns utomordentligt angelägna arbetsfält och flera områden där marginalnyttan av svenska insatser är stor. Ryssland, Ukraina och Vitryssland står i fokus, men visst utrym-me för avslutande insatser behövs även i de baltiska länderna.

Social utveckling genom uppbyggande av en modern socialtjänst är ett område där erfarenheten bl a i Litauen och S:t Petersburg visat att svenskt stöd är mycket relevant. Inom denna ram ges stark prioritet åt utökade insatser för att minska institutionaliseringen av barn.

Mot bakgrund av den snabba utbredningen av hiv/aids och tuberkulos räknar styrelsen med fortsatt stöd på dessa områden. Utökade insatser förutses också för att bl a via IOM motverka människohandel. Därtill planeras fortsatta insatser för reformering av hälso- och sjukvården.

Miljö

På miljöområdet prioriteras insatser som leder till en förbättring av miljön i Östersjön och dess avrinningsområde. Utgångspunkter för samarbetet är Åtgärdsprogrammet för Östersjön och Baltic 21 för hållbar utveckling i Östersjöområdet. Också miljö- och energiprojekt inom Barentssamarbetets aktionsprogram är prioriterade. Under de kommande åren fokuseras stödet särskilt på projekt som tas fram inom ramen för NDEP, av EU, Ryssland och olika givarländer för att genomföra större projekt avseende miljö och energieffektivisering. Sida deltar i nära samverkan med EBRD och NIB i identifiering och förberedelser av flertalet av de projekt som prioriteras i NDEP-samarbetet. Här ingår för närvarande avloppsprojekt i S:t Petersburg, Novgorod, Leningrads län, republiken Komi och Archangelsk, avfallsprojekt i Kaliningrad samt insatser för effektivisering av fjärrvärme i Kaliningrad, Archangelsk och Murmansk.

Den gynnsamma ekonomiska utvecklingen i Ryssland under de senaste åren innebär att möjligheterna till reforminriktat miljöarbete nu ökar, både vad gäller samarbete med myndigheter och genomförande av investeringsprojekt. Behovet av åtgärder inom miljöområdet är mycket stort och kommer att bestå under lång tid framöver. Även om den ryska ekonomin fortsätter att förbättras kommer man de närmaste åren att vara beroende av utländskt stöd, finansiellt och kunskapsmässigt för att kunna åstadkomma märkbara förbättringar av miljön.

Omfattningen av insatser i Ukraina begränsas av att endast en mindre del av Ukrainas yta ligger inom Östersjöns avrinningsområde. Stödet syftar till att utveckla en effektiv förvalt-

ning på miljö- och energiområdet. Det projektrelaterade stödet bör särskilt inriktas på förbättrad vatten- och avloppshantering samt insatser för energieffektivisering och energibesparing. Det tekniska samarbetet bör i första hand vara inriktat på kunskapsutveckling och kapacitetsutveckling av miljömyndigheter och särskilt inriktas på miljöinformation, utbildning, vattenvård och vattenresursplanering samt strålskydd.

Mycket återstår ännu på miljöområdet i Estland, Lettland och Litauen. Också under 2004 finns betydande medelsbehov för redan planerade insatser. Därefter fasas samarbetet ut i den takt projekten avslutas, och det beräknas i stort upphöra under 2005

Behovet av Naturvårdsverkets insatser för att stärka miljömyndigheterna i de baltiska länderna och Ryssland kvarstår. I Baltikum fasas samarbetet ut de närmaste åren på samma sätt som övrigt samarbete.

Sammantaget förutser styrelsen att behovet av svenskt stöd inom miljö- och energiområdena ökar under de kommande åren. Sida är aktivt engagerad i att snarast möjligt påbörja projekt inom NDEP. Vilket genomförandetempo som kommer att vara möjligt är dock svårt att bedöma. Det nuvarande anslagsutrymme ger primärt möjlighet att medverka i dessa projekt genom tekniskt bistånd. Sida har tidigare kunnat gå in med investeringsinsatser i storleksordningen 100 miljoner i Kaliningrad och S:t Petersburg. Det var möjligt genom att reservationer från tidigare år och gamla anslag från Miljödepartementets område kunde utnyttjas.

Sida har inte möjlighet att gå in i liknande större investeringsavtal inom det utrymme som styrelsen räknar med för miljö- och energiinsatser under 2004–2005. En höjning av Sidas anslagspost för östsamarbetet – liksom av Sidas bemyndigandeutrymme – vore därför väl motiverad. Om riksdagen beslutar om ett fortsatt Östersjöprogram efter Östersjömiljard 2 bör beredskap finnas för kompletterande Sida-finansiering av investeringar i NDEP-projekt.

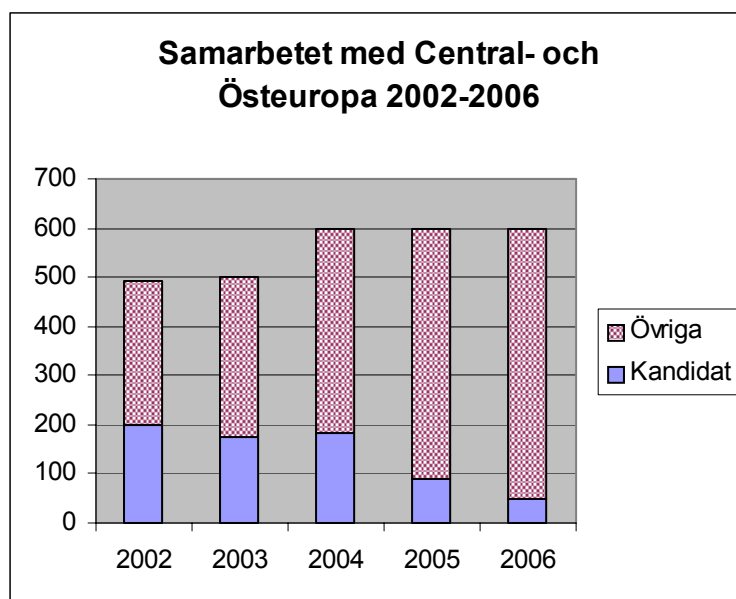
Utbildning och forskning

Flera av Sidas sektorinsatser berör högre utbildning t ex på det sociala området och inom bank- och finanssektorn.

5.2 Samarbetets omfattning

Anslaget utveckling under de senaste åren illustreras i nedanstående diagram. Styrelsen noterar med tillfredsställelse att regeringen i budgetpropositionen för 2003 anger en höjning av den indikativa nivån för det totala östanslaget 2004 jämfört med 2003. Vidare noterar styrelsen att anslaget avses bli permanent. Detta bör få konsekvenser för bl a hur administrationen av arbetet finansieras. Styrelsen återkommer till denna fråga i avsnitt 7.

Diagram 6: Utveckling av anslaget till Central- och Östeuropa

5.3 Verksamhet i kandidatländerna

Huvuddelen av samarbetet kommer att avslutas i samband med att kandidatländerna uppnår EU-medlemskap under 2004. Pågående verksamheter kommer dock att behöva finansieras även under 2004 och – om än i mer begränsad utsträckning – under 2005. En stor del avser slutförande av investeringsprojekt på miljöområdet.

Av koncentrationsskäl har Sida tidigare i stort sett avstått från insatser i Rumänien och Bulgarien. Regleringsbrevet för 2002 ändrade detta. Sidas nuvarande förhållningssätt för Rumänien och Bulgarien innebär ett begränsat samarbete med anknytning till redan etablerade kontakter med svenska parter inom t ex EU-Phare Twinning. Därutöver är Roma-insatser prioriterade i de båda länderna.

Styrelsen skulle dock vilja förorda antingen ett mer restriktivt förhållningssätt – av kapacitets- och resursskäl – eller också en något större satsning på ettdera av länderna. Det senare kräver något mer medel och handläggningsskapacitet än i dag. För att underlätta samordning med övriga Balkanländer är det önskvärt att riktlinjerna för stödet till Bulgarien och Rumänien samordnas med de riktlinjer som gäller för stödet till länderna på västra Balkan.

Ett ökat samarbete med Rumänien och/eller Bulgarien bör dels kunna stödja EU-anpassningen, dels knyta an till stabilitetspakten för sydöstra Europa, där Sida redan stöder insatser inom ramen för delposten Europa. Det sociala området framstår som särskilt viktigt med tanke på de stora behoven hos utsatta barn och ungdomar på institutioner. Det något höga belopp som anges för 2004 inkluderar utrymme för insatser av detta slag. Stödet till de baltiska länderna bedöms minska till cirka 160 mkr.

Delposten 9.1 Kandidatländer (milj kr)

	F ö r s l a g				
	2002	2003	2004	2005	2006
Anslag *	200	175	185	90	50
Utfall/ <i>prognos</i>	215	230			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

5.4 Verksamhet i övriga länder i Central- och Östeuropa

Delposten för Ryssland, Ukraina och Vitryssland föreslås successivt öka de närmaste åren. Behoven är stora. Betydande möjligheter till relevanta insatser finns inom samtliga huvudområden, där den sociala sektorn, näringslivsstöd och miljö/energi är av särskilt intresse.

Den ökande aktiviteten på miljöområdet bl a inom ramen för NDEP-programmet kommer att kräva ökat anslagsutrymme om Sida skall kunna medverka med bibehållen ambitionsnivå.

Delposten 9.2 Ryssland, Ukraina och Vitryssland (milj kr)

	F ö r s l a g				
	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>
Anslag *	292	325	415	510	550
Utfall/ <i>prognos</i>	347	350			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

6. Fredsfrämjande insatser

Regeringen beslutar varje år var Sverige skall verka utomlands inom ramen för fredsfrämjande insatser. Inriktningen, som fastställs i regleringsbrevet och andra regeringsbeslut under året, innebär normalt att ett antal personer skall ställas till förfogande för t.ex. OSSE-missioner, TIPH (Temporary International Presence in the City of Hebron) eller SLMM (Sri Lanka Monitoring Mission). Uppdragen är oftast inriktade på åtgärder inom områdena demokrati, mänskliga rättigheter, val, media och rättsstaten.

Sida genomför rekrytering och ordnar med förberedelseutbildning samt avrapporterar avslutade uppdrag. Uppdragstagaren följer de direktiv och anställningsvillkor som gäller den egna organisationen.

Det är svårt att förutse var de fredsfrämjande insatserna framdeles kommer att behövas. Sida bör ha beredskap för eventuella fredsfrämjande insatser i Centralasien. Situationen i Mellanöstern kan eventuellt kräva ytterligare resurser inom ramen för TIPH eller annan insats. Beträffande rekryteringen till OSSE kan en ökning i Centralasien och Kaukasus eventuellt förutses. Mot bakgrund av denna osäkerhet, liksom att det inte alltid är tydligt vilka uppdrag som enligt regeringsbesluten skall finansieras från detta anslag vill styrelsen framhålla att förslaget till anslag endast är en beräkning.

Politikområde 5 Utrikes- och säkerhetspolitik

Anslag 5.6 Fredsfrämjande verksamhet, anslagspost 3 (milj kr)

	P r o g n o s				
	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>	<u>2006</u>
Anslag *	22	17	30	30	30
Utfall/ <i>prognos</i>	20	29			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003.

7. Sidas förvaltning

I april 2002 lämnade Sida på regeringens uppdrag ett underlag för bedömning av Sidas kapacitet 2003 och framåt. Sida redogjorde i denna utredning för kapacitetskonsekvenserna av de betydande ökningarna av biståndsramen som riksdagen beslutat om. Sida föreslog också en mer ändamålsenlig anslagsstruktur för förvaltningsanslaget. Regeringen har ännu inte återkommit med någon reaktion på Sidas skrivelse.

I allt väsentligt är det underlag som presenterades i Sidas utredning fortfarande relevant. För utförligare underlag hänvisar således styrelsen till Sidas skrivelse till regeringen.

Förslagen i detta avsnitt tar sin utgångspunkt dels i de ökande biståndsvolymerna, dels i strävan att genomföra en ökad fältorientering av Sidas verksamhet. I förra årets budgetunderlag (avsnitt 1.4 Förstärkning av fältet) redovisade styrelsen Sidas planer att under de kommande åren prioritera en organisatorisk förstärkning av ambassader med biståndsverksamhet som ett led i en ökad decentralisering till fältet.

Detta arbete – den s.k. fältvisionen – drivs nu vidare. Den baseras på en huvudslutsats i Sidas ”*Perspectives on Poverty*”, nämligen att fattigdom är mångdimensionell och situationspecifik och att ett effektivt arbete för att bekämpa fattigdom därför kräver en mycket god kännedom om de lokala förhållanden. Det innebär i sin tur att arbetet så långt möjligt bör planeras, beslutas och följas upp i fält. Detta är också en grundläggande slutsats i ett stort antal utvärderingar – både svenska och internationella – av utvecklingssamarbete över åren. De flesta större biståndsorganisationer, t.ex. Världsbanken och brittiska DFID, genomgår därför processer där administrativa resurser och beslutsansvar flyttas ut i fält.

Sida har förstärkt sin fältorganisation betydligt de senaste åren. Förstärkningen har emellertid gått till nya fältrepresentationer och till regionala funktioner, som upprättats som ett resultat av att ett stort antal nya länder och uppgifter lagts till Sidas uppdrag. Sammantaget är därför bemanningen otillräcklig på åtskilliga av både de gamla och de nya representationerna. En konsolidering av de nya representationerna ingår i Sidas fältvision parallellt med en vidgad delegering till stora och långsiktiga samarbetsländer. Effektivisering av verksamheten sker bl a genom ett större utnyttjande av specialistpersonal från stationeringslandet.

Styrelsen anser att nuvarande uppdelning av förvaltningsresurser mellan Öst och övriga Sida inte är ändamålsenlig och föreslår därför att Sida får endast *ett* gemensamt förvaltningsanslag från och med 2004. I det följande särredovisas dock dessa anslag enligt den nuvarande anslagsstrukturen. Avsnitt 7.1 behandlar Sidas nuvarande förvaltningsanslag (anslag 8.2) och avsnitt 7.2 behandlar ramen för administrativa kostnader inom Samarbetet med Central- och Östeuropa (anslag 9.1). Sida förtydligar resonemanget om ett gemensamt förvaltningsanslag i avsnitt 7.2.

7.1 Sidas förvaltningsanslag

Styrelsens förslag överensstämmer med det förslag Sida lämnade i skrivelsen med underlag för bedömning av Sidas kapacitet. Vissa justeringar har gjorts med anledning av förändrad finansiering av verksamheten vid Civil Society Center och den långsammare volymökningen av biståndsanslaget 2005.

	Utfall 2002	Prognos 2003	Förslag		
			2004	2005	2006
Anslag* löpande priser	484	482	540	565	590
Anslag 2003 års priser	496	482			
Utfall/prognos	464	521			

* Till Sidas disposition enligt regleringsbrev 2002 och 2003

Sidas lönejustering avseende 2002, uppgående till ca 10,5 miljoner kr, utbetalades inte förrän i januari 2003. Detta påverkar utfallet för 2002 i motsvarande utsträckning.

Styrelsens bedömning är att förvaltningsanslaget måste öka kraftigt över den kommande treårsperioden för att de beslutade volymökningarna av biståndsramen och den beslutade ökade delegeringen till ambassaderna skall kunna genomföras med bibehållen kvalitet. I avsnitt 8.2 redogörs för de ökade investeringar som är en följd av den förstärkta fältorienteringen, men därtill kommer även ökade kostnader för personal etc.

Mot bakgrund av ovanstående äskar styrelsen därför 540 milj kr för 2004, 565 milj kr för 2005 och 590 milj kr för 2006. Som framgår av nedanstående tabell innebär dessa be-
loppsökningar en procentuell minskning i förhållande till biståndsramen.

Tabell 7: Relation mellan biståndsanslag och förvaltningsresurser

<i>i miljoner SEK</i>	2002	2003	2004	2005	2006
Bilateralt anslag 8.1.2 *	9 777	11 392	13 435	14 490	15 545
Biståndsförvaltning, anslag 8.2	464	521	540	565	590
Sakanslagsfinansiering	178	200	240	265	290
Förvaltning inkl sakanslagsram	642	721	780	830	880
Andel förvaltning i % av anslag	6,6%	6,3%	5,8%	5,7%	5,7%

*Utfall 2002 och prognos 2003 inklusive Övrigt multilateral samarbete (men inte FN:s ekonomiska och sociala verksamhet).

Den faktor som har störst betydelse för Sidas kapacitet och behov av förvaltningsresurser är *biståndsvolymen*. Det är därför viktigt att sätta förvaltningsmedel i relation till den verksamhetsvolym Sida kommer att ansvara för, såsom Sida redogjort för i ovanstående tabell.

För att tydliggöra förändringen i denna relation över åren har styrelsen valt att inte redovisa den del av det multilaterala utvecklingssamarbetet som avser FN:s ekonomiska och sociala verksamhet. År 2002 uppgick det till 1 100 milj kr medan UD övertagit dessa stöd år 2003. Detta gör att en jämförelse över tiden som inkluderar hela det multilaterala utvecklingssamarbetet skulle bli missvisande. Av samma anledning ingår inte heller de anslag som Sida disponerar för Samarbetet med Central- och Östeuropa. Som framgår av tabellen innebär styrelsens förslag dock en sjunkande andel förvaltning. Detta förutsätter en rad åtgärder.

Enligt styrelsens mening är den andra viktigaste faktorn att den ökade diversifiering av utvecklingssamarbetet som präglat de senaste åren inte fortsätter. Detta gäller såväl antalet samarbetsländer som inriktningen och utformningen av samarbetet med dessa länder.

Antalet länder och ländervalet är av stor betydelse för Sidas behov av förvaltningsresurser. I utredningen uppskattar Sida kostnaderna för olika kategorier av samarbetsländer. Styrelsen konstaterar att det mest kapacitetskrävande samarbetet uppstår då Sida får i uppgift att öka biståndsvolymen genom att bedriva utvecklingssamarbete av relativt begränsad omfattning med länder som Sida idag inte samarbetar med. Motsatsen – det minst kapacitetskrävande samarbetet – är att öka samarbetet med länder där Sida redan har ett långsiktigt, omfattande och processinriktat samarbete. Genom beslut om antal (nya) samarbetsländer styr därför regeringen i hög utsträckning Sidas behov av förvaltningsresurser.

Vid sidan av beslut om länderval styr regeringen Sidas kapacitetsbehov genom att fastställa *innehållet i samarbetet* i form av landstrategier eller motsvarande dokument, exempelvis Sveriges förhållningssätt vid omfattande humanitära insatser.

Sidas uppgift är att så effektivt som möjligt stödja samarbetsländerna i deras arbete med att minska fattigdomen. Vilka verksamheter som skall stödjas bestäms i strategierna med utgångspunkt dels i Sveriges biståndspolitiska mål dels i samarbetslandets prioriteringar inklusive det specifika samarbete med Sverige som efterfrågas. Dessa överväganden ligger till grund för val av biståndskanal och ämnesområde.

I beslut om landstrategier eller motsvarande anger regeringen således vilken aktivitetsnivå som ska prägla samarbetet vad avser närvaro, intensitet, komplexitet och bredd i samarbetet – och därmed också kraven på Sidas förvaltning.

Styrelsen bedömer att ovanstående förslag till anslag är realistiska om landkretsen inte expanderar och om Sida ges möjlighet att aktivt verka för olika former av mer resurssnålt bistånd, inte minst genom koncentration av insatsportföljen i enskilda länder.

Bedömningen utgår därför från ”att Sida ges flexibilitet att rationalisera samarbetet. Det bör bland annat innebära:

- Att frågan om kostnader för administration vid genomförandet av landstrategier ges ökad vikt vid sammansättningen av insatsportföljen
- Att ett långsiktigt, omfattande, komplext och processinriktat samarbete enbart kommer ifråga för ett begränsat antal länder.
- Att antalet programstöd, dvs stöd till ekonomiska reformer och sektorprogramstöd, ökar
- Att arbetsfördelningen inom givarkretsen blir mer långtgående
- Att tidsåtgången för framtagande av region- och landstrategier kortas
- Att större insatsstorlek och längre avtalsperioder uppnås.”²

Den kortare tidsåtgången för strategiprocesserna bör i första hand kunna uppnås genom att deras ambitionsnivå situationsanpassas.

De förändringar av Sidas kapacitet som krävs för att åstadkomma en fortsatt rationalisering av utvecklingssamarbetets former handlar också om förändringar av roller och kompetens i Sidas organisation. Ökad kapacitet kommer även att krävas för att bedöma politiska, ekonomiska och förvaltningsmässiga förutsättningar för sådana stödformer som budgetstöd och sektorprogramstöd, samt kunskaper och förmåga att bedöma och hantera krav på finansiell styrning. Roller inom organisationen kommer att behöva förändras så att rådgivning och ämnesrelaterade bedömningar baseras på spjutspetskompetens. Vidare måste operationellt utvecklingssamarbete kunna hanteras utan att konsultberoendet ökar.

7.2 Administration av samarbetet med Central- och Östeuropa

Som nämndes i inledningen till avsnitt 7 föreslår styrelsen att Sida i fortsättningen får *ett* förvaltningsanslag och att kostnaderna för administrationen av samarbetet med Central- och östeuropa alltså inkluderas i detta. För 2004 bedömer styrelsen behovet till 33 mkr som därmed skulle läggas till äskandet för förvaltningsanslaget 8.2 enligt ovan. Styrelsen har därvid inkluderat kostnader för existerande fälttjänster i Moskva och Kiev samt för en ny tjänst i S:t Petersburg där verksamheten är omfattande och starkt betjänt av stöd från generalkonsulatet. Anslagsposten 9.1.1 skulle då minska med motsvarande belopp. Förslaget innebär också att avräkningen med biståndsramen justeras vid rapportering till bl a DAC

² Ur Sidas kapacitetsutredning

Styrelsen anser att ett gemensamt förvaltningsanslag ger en mer enhetlig redovisnings- och styrmodell samt innebär en administrativ förenkling.

Styrelsen föreslår vidare att Sida får samma möjlighet att finansiera kort- och långtidsuppdrag i fält på anslaget för samarbete med Central och Östeuropa som gäller för biståndsverksamheten. Som exempel kan nämnas Sidarepresentationen på ambassaderna i Moskva och Kiev. Styrelsen föreslår att en sådan enhetlig ordning införs fr o m 2005.

7.3 Projekt- och programpersonal, finansierade från anslagen 8.1 och 9.1

	Utfall 2002		Beräknat 2004	
	Antal	mkr	Antal	mkr
Helårstjänster	98	147	122	196
Korttidstjänstgöringar	113	8	228	16
Nationella programhandl	70	23	94	33
SUMMA		178		240

För år 2003 prognosticeras ett utfall om 200 miljoner kronor. Ökningarna av ramen är en direkt följd av dels ökningen i antal fältkontor och dels i förstärkning av de fältkontor som fått eller planeras få ökad delegering. Ökningen av antalet fältkontor är ett resultat av de uppdrag som givits Sida att bedriva utvecklingssamarbete med allt fler länder. Förstärkningen av de kontor som erhåller ökad delegering är en nödvändig förutsättning för en bibehållen kvalitet i utvecklingssamarbetet med ökad delegering. Sida äskar 240 miljoner kr för 2004 och sedan 265 respektive 290 miljoner kronor för 2005 och 2006. Som framgår av tabell 7 innebär ett ökat stöd till Sidas sakanslagsfinansierade verksamhet i fält ändå en minskning av andelen förvaltningskostnader i förhållande till biståndsverksamheten.

Förslaget om att sakanslagsfinansiera all fältverksamhet skulle innebära att cirka 100 mkr behöver överföras från förvaltningsanslaget 8.2 till anslaget 8.1.2.

7.4. Ny anslagsstruktur

Styrelsen vill vidare peka på vikten av en rationell anslagskonstruktion för styrningen av Sida och för dimensioneringen av Sidas förvaltning. Sida har genomfört en utredning som identifierar olika modeller för en utveckling av nuvarande anslagsstruktur i riktning mot en mer verksamhetsanpassad myndighetsstyrning. Dessa redovisas i Sidas skrivelse till regeringen om Sidas kapacitet.

Styrelsen vidhåller sitt förslag att Sidas anslagsstruktur förändras till det alternativ som innebär att fältorganisationen och den kapacitet vid Sida i Sverige som krävs för planering, beredning, löpande uppföljning och utvärdering av avslutade insatser samt information finansieras via sakanslaget (8.1.2). En basorganisation vid Sida i Sverige föreslås bli finansierad med förvaltningsanslaget (8.2).

Någon beloppsram för total Sakanslagsfinansiering bör inte anges utan omfattningen av verksamheten finansierad via sakanslaget bör styras av regeringens beslut om landstrategier eller motsvarande. Sida bör årligen återrapporera vilka driftkostnader som belastat sakanslaget.

Införandet av en ny anslagsstruktur kräver såväl visst utvecklingsarbete inom Sida som utveckling av instrument för dialogen mellan regeringskansliet och Sida. Styrelsen föreslår därför att modellen införs fr o m budgetåret 2005. Som ett första steg föreslår styrelsen att fältorganisationen i sin helhet finansieras via sakanslaget redan fr o m budgetåret 2004.

8. Övrigt

8.1 Anslag totalt (2003 års prisnivå)

I föreliggande budgetunderlag anges belopp – där inte annat anges – i löpande priser. I enlighet med ESV:s föreskrifter till 9 kap 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag lämnar Styrelsen här även förslagen till anslag i fasta priser (2003 års prisnivå). De omräkningsfaktorer som använts vid beräkningarna är

- 1,02272 för 2004
- 1,04361 för 2005
- 1,06497 för 2006

Tabell 8: Förslag till anslag som Sida disponerar i fasta priser (2003)

i miljoner SEK	2002	2003	2004	2005	2006
	Utfall	Prognos	Förslag anslag	Förslag anslag	Förslag anslag
Afrika	2 648	2 724	3 570	4 025	4 413
Asien	1 355	1 821	1 927	2 046	2 207
Latinamerika	809	810	978	1 030	1 080
Europa	790	820	998	1 016	1 033
Globala utvecklingsprogram	1 293	1 403	1 389	1 413	1 437
U-krediter	93	722	665	661	657
Enskilda organisationer	896	944	1 174	1 222	1 268
Humanitärt bistånd	1 229	1 103	1 428	1 418	1 408
Ekonomiska reformer	514	875	861	901	939
Information	58	60	68	67	66
Bilateralt utvecklingssamarbete	9 685	11 285	13 059	13 798	14 507
Multilateralt utv samarbete	1 192	107	83	86	89
Kandidatländerna	215	230	181	86	47
Ryssland, Ukraina, Vitryssland	347	350	406	489	516
Samarbete med Central- och Östeuropa	562	580	587	575	563
Fredsfrämjande	20	29	29	29	28
Biståndsförvaltning	475	521	528	541	554
SUMMA	11 934	12 522	14 287	15 030	15 742

8.2 Låneram för anläggningstillgångar

Enligt föreskrifterna till förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag skall numera utgifter för utveckling som är av väsentlig värde för myndighetens verksamhet samt licenser och liknande rättigheter tas upp som immateriell anläggningstillgång. Anskaffningen skall finansieras med lån i Riksgäldskontoret om tillgången används i verksamheten enligt kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188). För Sida innebär detta att det pågående utvecklingsarbetet inom Sida i syfte att digitalisera ärende- och dokumenthanteringen skall lånefinansieras. Sidas låneram utökades därför från 67 mkr år 2002 till 92 mkr år 2003.

Som framgår av nedanstående tabell måste låneramen dock utökas till 110 mkr år 2004 för att motsvara Sidas behov. Förutom den stora investeringen i ärende- och dokumenthanteringssystemet innebär Sidas ökade delegering till utlandsmyndigheterna att lokalbehoven i fält ökar. Därmed ökar också behovet av investeringar i utrustning och, i vissa fall, ombyggnader.

Tabell 9: Investeringar och lån i Riksgäldskontoret

i tusental SEK	Utfall 2002	Prognos 2003	Beräkning 2004	Beräkning 2005	Beräkning 2006
Ingående balans, lån i Riksgäldskontoret	52 955	62 240	63 982	105 370	93 329
Beräknad nyupplåning	30 234	23 415	71 300	20 000	20 000
varav för investering i immateriella anläggningstillgångar	0	0	51 300	0	0
Beräknad amortering ¹	20 949	21 673	29 912	32 041	29 092
Utgående balans, lån i Riksgäldskontoret	62 240	63 982	105 370	93 329	84 237
Beslutad/ föreslagen låneram	67 000	92 000	110 000	110 000	110 000
Beräknad ränteutgift (inklusive avgift) ²	2 597	3 309	4 986	5 797	5 279
Räntebärande för nyupplåning (%)	4,6%	5,0%	5,0%	5,0%	6,0%
Finansiering av amorteringar, räntor och avgifter, anslag 8.1	23 546	24 982	34 898	37 838	34 371

Not 1: I beräkningen för perioden 2004–06 har använts samma relation som för år 2003.

Not 2: I beräkningen för perioden 2004–06 har använts ett genomsnitt av in- och utgående balans för respektive år.

8.3 Kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret

Styrelsen föreslår en oförändrad kredit på räntekontot, 20 miljoner kronor.

8.4 Anslagssparande och -kredit

Styrelsen förväntar inte att Sida kommer ha något anslagssparande för år 2003 och heller inte för de tre följande åren. Anledningen till 2002 års anslagssparande (vilket även tas upp under avsnitt 7.1) är att Sidas lönejustering för 2002, uppgående till 10,5 miljoner kr, inte utbetalades förrän i januari 2003.

Sida har en *anslagskredit* på anslaget 8.2 om 7,4 miljoner kronor för budgetåret 2003, och styrelsen bedömer att denna nivå kommer att vara tillräcklig för de tre följande åren.

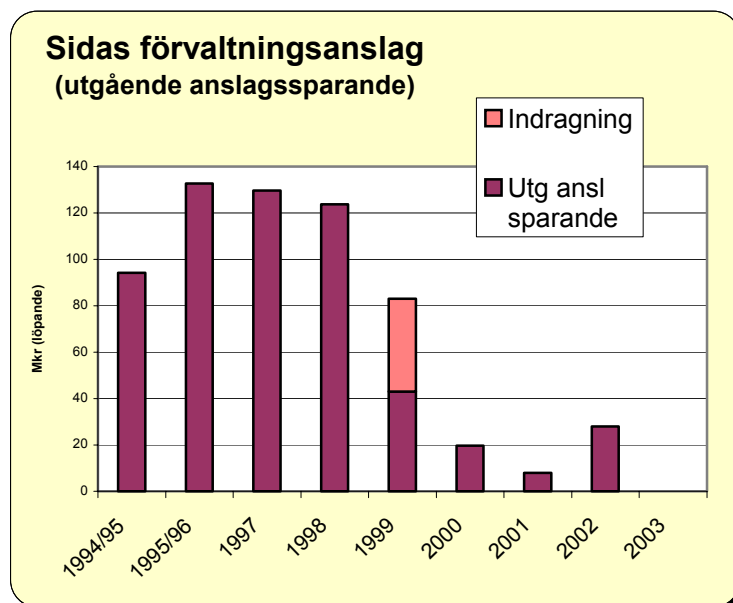

Diagram 7: Sidas anslagssparande 1995–2003

8.5 Bemyndigande – ekonomiska förpliktelser

Regeringen lämnar varje år ett bemyndigande till Sida att ikläda staten ekonomiska förpliktelser inom en ram för det bilaterala biståndssamarbetet och en ram för samarbetet med Central- och Östeuropa. Utgifter som avtalas för kommande år med stöd av bemyndigandet kommer att finansieras med anslag som regeringen tilldelar Sida för respektive år.

Biståndsverksamhet

Sidas utnyttjande av utgiftsbemyndigandet för det *bilaterala utvecklingssamarbetet* ökade med drygt 20% mellan 2001 och 2002. Detta beror dels på att avtalsperioderna görs längre, dels på användningen av nya biståndsformer. För att Sida skall kunna använda ökande anslag på ett kostnadseffektivt sätt krävs en motsvarande ökning av bemyndigandetrymmet. Styrelsen föreslår därför 17 mdkr för 2004.

Tabell 10: Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser, biståndssamarbetet

(mkr)	2002 utfall	2003 prognos	2004 Beräkn	2005 beräkn	2006- beräkn
Utestående åtaganden vid årets början	8 698	10 175	12 101		
Nya åtaganden	9 968	13 000	18 000		
Infriade åtaganden	-8 491	-11 074	-13 340	-8 408	-8 354
Utest. åtaganden vid årets slut	10 175	12 101	16 762		
Erhållet/ föreslaget bemyndigande	17 090	13 563	17 000		

I sammanhanget noterar styrelsen också att Sida inte har något bemyndigande att ingå avtal inom det *multilaterala utvecklingssamarbetet* utöver de anslag som regeringen tilldelar myndigheten för varje år. Detta leder till mer kortsiktiga åtaganden som försvårar samarbetspartens planering. Ett bemyndigandebelopp för denna anslagspost – eller ett medgivande att Sida får utnyttja bemyndigandet inom det bilaterala utvecklingssamarbetet även för multilaterala åtaganden – skulle medverka till större långsiktighet.

Samarbetet med Central- och Östeuropa

Det är angeläget att ta vara på möjligheterna till ökad långsiktighet i verksamheten, särskilt mot bakgrund av ett ökat fokus på bl a Ryssland. Bemyndigandet att göra utfästelser utöver innevarande års anslag bör därför även fortsättningsvis ligga på en hög nivå. Styrelsen föreslår en bemyndiganderam på 675 milj kr.

Tabell 11: Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser, samarbetet med Central- och Östeuropa

(mkr)	2002 utfall	2003 prognos	2004 Beräkn	2005 beräkn	2006- beräkn
Utestående åtaganden vid årets början	325	395	602		
Nya åtaganden	536	700	650		
Infriade åtaganden	-466	-493	-580	-571	-101
Utest. åtaganden vid årets slut	395	602	672		
Erhållet/ föreslaget bemyndigande	624	650	675		

8.6 Bemyndigande – garantier

Styrelsen föreslår oförändrade ramar för garantier, nämligen

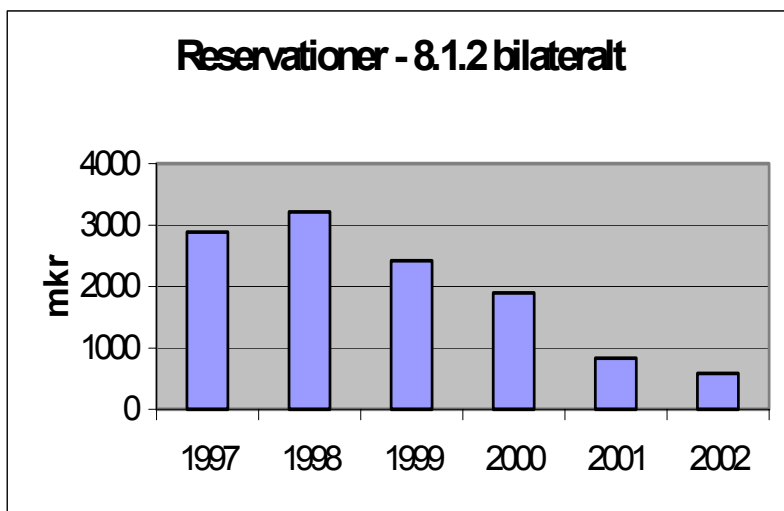
		(utnyttjat 2002)
– Kapitalmarknads- och importgarantier	30 mkr	1 mkr
– Fristående garantier	1 000 mkr	256 mkr
– Övriga garantier	9 470 mkr	5 540_mkr
Summa	10 500 mkr	5 797 mkr

8.7 Utgiftsbegränsningar

Som visas i följande diagram har Sidas reservationer för det bilaterala utvecklingssamarbetet stadigt minskat sedan 1998. Vid ingången av 2003 uppgick de till cirka 580 mkr. Styrelsen noterar med tillfredsställelse att regeringen har avstått från att lägga någon utgiftsbegränsning på Sidas bilaterala utvecklingssamarbete under 2003, och föreslår att detta skall gälla även fortsättningsvis.

Diagram 8: Utveckling av Sidas reservationer för det bilaterala utvecklingssamarbetet

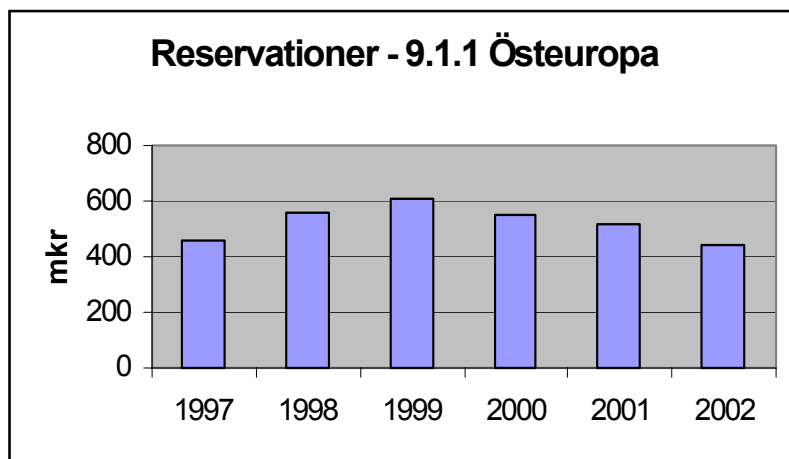
Beträffande politikområde 9, Samarbete med Central- och Östeuropa, uppgår Sidas ut-

giftsbegränsning år 2003 till 580 mkr. De disponibla medlen vid ingången av detta år är 945 mkr, vilket innebär att 365 mkr av årets disponibla medel inte kommer att kunna utnyttjas.

Under förutsättning att regeringen tilldelar Sida anslag i enlighet med förslaget i detta budgetunderlag föreslår styrelsen att utgiftsbegränsningen för Sidas del av politikområde 9 fastställs till minst 700 mkr för år 2004.

Diagram 9: Utveckling av Sidas reservationer för Samarbetet med Central- och Östeuropa

9 Förslag till beslut

Med stöd av vad som framförts i det föregående föreslår Sidas styrelse för budgetåret 2004 (löpande priser)

	Avsnitt
att regeringen från och med 2004 tilldelar Sida medel för <i>bi- ståndsverksamhet</i> (anslag 8.1) på ett ramanslag med obegränsad rätt till överföring av anslagssparande och en anslagskredit på 5%	2
att Sida tilldelas 85 mkr för <i>multilateralt bistånd</i> genom Sida exklu- sive medel för bidrag till vissa internationella organisationer (anslagsposten 8.1.1)	4.1
att Sida tilldelas 13 350 mkr för <i>bilateralt utvecklingssamarbete</i> (an- slagsposten 8.1.2)	3.1 – 3.10
att Sida får finansiera organisations- och metodutveckling vid vissa av FN:s utvecklingsorgan från delposten Globala utveck- lingsprogram	3.5.10
att Sida medges att inom en total ram om 240 mkr finansiera projekt- och programpersonal från anslagsposten 8.1.2	7.3
att Sidas fältorganisation i sin helhet får finansieras från anslags- posten 8:1.2 fr o m 2004 och att Sida får i uppdrag att utreda en ny anslagsstruktur för förvaltningskostnader fr o m 2005	7.4
att Sida tilldelas 540 mkr för <i>förvaltning</i> (anslaget 8.2)	7.1
att Sida får disponera hela anslagssparandet från år 2003, 28 mkr	7.1 8.4
att Sida tilldelas en anslagskredit på anslaget 8.2 om 7,4 mkr	8.4
att Sida tilldelas ett gemensamt förvaltningsanslag för det multi- och bilaterala utvecklingssamarbetet och för samarbetet med Central- och östeuropa	7.2
att Sida tilldelas 600 mkr för <i>samarbete med Central- och östeuropa</i> (anslagsposten 9.1.1)	5
att regeringen från och med 2004 tilldelar Sida medel för samar- bete med Central- och östeuropa (anslagsposten 9.1.1) på ett ramanslag med obegränsad rätt till överföring av anslags- sparande och en anslagskredit på 5%	2
att en tjänst vid vardera ambassaderna i Moskva och Kiev samt generalkonsulatet i S:t Petersburg får finansieras från anslags- posten 9.1.1	7.3
att regeringen tar ställning till principfrågan om att projekt- och programpersonal i fält inom östsamarbetet får finansieras på samma sätt som gäller det bilaterala biståndssamarbetet	7.2

att	Sida tilldelas 30 mkr för fredsfrämjande verksamhet (anslagsposten 5.6.3) <i>prognos</i>	6
att	Sida tilldelas en ram om 110 mkr för lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar	8.2
att	Sida tilldelas en kredit på räntekontot om 20 mkr	8.3
att	Sida bemyndigas att ikläda staten ekonomiska förpliktelser att finansieras från anslaget 8.1 utvecklingssamarbete efter 2004 om totalt 17 000 mkr	8.5
att	Sida bemyndigas att ikläda staten ekonomiska förpliktelser att finansieras från anslaget 9.1 Samarbete med Central- och östeuropa efter 2004 om totalt 675 mkr	8.5
att	Sida bemyndigas att lämna garantiutfästelser inom det bilaterala utvecklingssamarbetet om totalt 10 500 mkr	8.6
att	Sida inte tilldelas någon utgiftsbegränsning för biståndssamarbetet under 2004 (anslag 8.1 och 8.2)	8.7
att	Sida tilldelas en utgiftsbegränsning för samarbetet med Central- och Östeuropa om minst 700 mkr	8.7
Dessutom föreslår Sidas styrelse		
att	regeringen uppdrar åt Sida att från och med 2004 beräkna medel för stöd till ekonomiska reformer inom regiondelposterna för länder med landstrategier	2 och 3.9

Bilaga 1: Förkortningar

BBE	Biträdande bilateral Expert
BITS	Beredningen för Internationellt Tekniskt Bistånd
CABEI	Central American Bank for Economic Integration
CGAP	The Consultative Group to Assist the Poorest
DAC	OECD:s Development Assistance Committee
EFA	UNESCO:s program Education for All
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development
FIAS	Foreign Investment Advisory Service
FRJ	Federala Republiken Jugoslavien
HIPC	Heavily Indebted Poor Countries
IDEA	International Inst. for Democracy and Electoral Assistance
ICOM	International Council of Museums
ICT	Information and Communication Technology
IOM	International Organisation for Migration
JPO	Junior Programme Officer
KTS	Kontraktsfinansierat Tekniskt Samarbete
MR-fonden	Frivilligorganisationernas fond för mänskliga rättigheter
MUL-länder	Minst utvecklade länder
MÅRS	Mål- och resultatstyrning av Sida
NDEP	Nordic Dimension Environment Partnership
NIB	Nordiska Investeringsbanken
ODA	Official Development Assistance
OSS	Oberoende Staters Samvälde
OSSE	Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa
PGU	Politik för global utveckling
PRS	Poverty Reduction Strategy
SPA	Strategic Partnership with Africa
UMP	Habitats/UNDP:s Urban Management Programme
UNCED	FN:s konferens om miljö och utveckling
UNDP	FN:s utvecklingsprogram
UNECE	FN:s Ekonomiska kommission för Europa
UNESCO	FN:s Ekonomiska och sociala råd
UNFPA	FN:s befolkningsfond (UN Population Fund)
UNICEF	FN:s barnfond
WDDS	World Summit on Sustainable Development (dvs Johannesburgkonferensen)
WFS	FN:s program för livsmedelssäkerhet
WHO	Världshälsoorganisationen
WTO	World Trade Organisation

Att halvera fattigdomen i världen till år 2015 är vår tids största utmaning. Det kräver samarbete och uthållighet. Samarbetsländerna ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besöksadress: Sveavägen 20
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-698 56 15
www.sida.se, info@sida.se